ԱՒԵՏԱՒԵՐ

ԾԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

The Weekly **AVEDAPER**, American Bible House, Constantinople

ՀԱՏՈՐ Կ | Կ. ՊՈԼԻՍ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 21, 1907 | ԹԻՒ 51

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ

Ա. Ֆ. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ–ԽՄԲԱԳԻՐ

Հ. Մ. ԱԼԷՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ

ՅՕԳՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա. Յ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ՓԻՆՃԱՆՃԻԼԱՐ ՅՕԳՈՒՇՈՒ

﴿ اوه‌دایر هفته‌لق غزته — درسعادته بابیل هاوسه ﴾

ԱՒԵՏԱԲԵՐ

ԵԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՀԱՅԵՐԷՆ, ՀԱՅԱՏԱՌ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

(Ա Ն Կ Ե Լ Ի Ա Փ Ո Ր Ո Ս)

ՅՈՒՆԱՏԱՌ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

Խմբագիր Հ. Մ. Ալէն

Պալըքըլ Հասւս, Սթամպուլ
կ. պոլիս, Թուրքիա

THE AVEDAPER

(ANGELIAPHOROS)

A WEEKLY PAPER

PUBLISHED IN

ARMENIAN, ARMENO-TURKISH, AND GRECO-TURKISH

EDITOR HERBERT M. ALLEN

Offices: American Bible House
Stamboul, Cons/ple, Turkey

ՊԱՏՄԱՌՆԵՐ

Տարեկ. Բժնեգին 30 Գ.
Ամբրիկայի համր 1·50 Տոլ.
Անգլիոյ ,, 6 շիլին
Ուրիշ երկիրներու ,, 7·75 Ֆր.

Ձեռքէ՝ հատը 30 փարա

Յանուցման գիները չափաւոր

TERMS

An. Subscrip. Ps. 30
U. S. A. $1.50
England Shils. 6.—
Other countries Frs. 7 75

Single Copy 30 Paras

Advertising rates on application

ԱՒԵՏԱԲԵՐԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Մեր 1908ի դուներորդ Օրացոյցը պատրաստ պիտի ըլլայ քանի մը օրէն։

Կը պարունակէ շահեկան և դրդիչական շատ տեղեկութիւն և իր գեղարուեստական հանդամանքով գեղեցիկ զարդ մը պիտի ըլլայ ամէն որ կախուի։

Այս գեղեցիկ Օրացոյցը սահմանափակ թիւով պիտի տպուի։

Զայն ունենալ ուզող նոր բաժանորդները ուշացընելու չեն իրենց հրամանները կամ բաժնեգիները։

Ձրի կը տրուի ամէն բաժանորդի։

ԱՒԵՏԱՒԻՒՐ

ԹԱԲԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

The Weekly **AVEDAPER**, American Bible House, Constantinople.

ՀԱՏՈՐ Կ | Կ. ՊՈԼԻՍ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 21, 1907 | ԹԻՒ 51

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Ա. Ք. ԿՐԻՆ | ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ Ա. Մ. ԱԼԷՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հրեական Համայնագիտակ 897. — Բողոքական Քարոզիչ Մը Քաճաճայացած 899. — Նոր Տարուան Համար Որոգումներ 900. — Ներքին կեանք 901. — Ուղիղ Ակօս 901. — Տղոց Աղօթքներ 902. — կոյրերու Ցատուկ Գրատուն, Ուղիճկքը 902. — Ոսկի եւ Բարօրութիւն 903. — Այցելուդի Տպաւորութիւններ 904. — Նկմարներ Մեր Դիտարանեն 905. — Քաղաքական Լուրեր 909։

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ

ՀՐԷԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆԱԳԻՏԱԿ
Հ. Մ. Ա.

ԵՐԿՈՒ տարի առաջ հրատարակուած տասներկու հատորով Հրէական համայնագիտակը Հրեայ ժողովրդին պատմութեան, կրօնքին, գրականութեան եւ սովորութիւններուն նկարագրական արձանագրութիւնն է նախապոյն ժամանակներէն մինչեւ այսօր։ Անոր պատրաստութեան համար աշխարհի ամէնէն հմուտ ուսումնականներուն օժանդակութիւնը խնդրուեցաւ, եւ հրատարակ եղած բազմահատոր եւ կարեւոր աշխատասիրութիւնը ամէն ակնկալութիւն կը պատկէ կարծես։

Փրոֆ. Հ. Փ. Սմիթ ի Նիւ Եորք, ըսելէ ետեւ թէ այս համայնագիտակը ընդ երկար պիտի մնայ Հրէական բաներու վերաբերեալ տեղեկութիւններու անդին չանցարան մը, կը ձեռնարկէ քննել զայն իր աստուածաբանական նշանակութեան տեսակէտէն։ Կը հարցնէ թէ Հրեայ խորհողները ո՞րքան ազդուած են արդի աստուածաբանական տեսութիւններէն։ Կամ, ուելի մանրամասնելով իր խօսքը, կը հարցնէ թէ անհատ յարանուանութիւններու մէջէն երեւցող Թողութեան լայն ոգին մեզ գաղձ է Հրեայ եկեղեցիին մէջ եւ Քրիստոս Եհովային հանդէպ ասոր դիրքը փոխուած կամ չափաւորուած է։

Թէ՛ գրողներուն զգուշութեամբ բանաձեւուած յայտարարութենէն եւ թէ՛ կարեւոր խնդիրներու ուսումնասիրութեան համար որդեգրուած մեթոտէն յայտնի է որ քննական մեթոտը օրինաւոր համարուած է եւ ազատօրէն կը գործածուի։ Շատ անգամ քննական տեսութիւնը Քրիստոնեայ ուսումնականի մը գործն է։ Սակայն ո՛ւր որ վչտացընելու վտանգ կայ՝ ուսնպատաչանները դոհացնելու որոշ ճիգ թափուած է, զոր օրինակ՝ Ծննդոց գիրքին վերջաձութեան վերջերը։ Երկրորդ Օրինաց Գիրք խորապէն ներքեւ Աստուածաշնչական տեղեկութիւններէ եաքը քննական երկու հայեցողութիւն կը ներկայացուի, մին Քրիստոնեայ եւ մին Հրեայ ուսումնականի կողմէ։ Իսկ Եսայեայ յօդուածը Քրիստոնեայ նշանաւոր ուսումնական Զէյնի գործն է եւ ամբողջովին քննական։ Աստուածայնի օրէնքը բովանդակող Հնգամատեանին ուսումնասիրութիւնը մարգարէութիւններու ուսումնասիրութենէն աւելի խնամով պատրաստուած է։ Սակայն ընդհանրապէս կարելի է ըսել թէ անկեղծութեան եւ լուրջ ու խորախոհանոց համոզման ոգի մը կը տիրապետէ բովանդակ աշխատասիրութեան մէջ։

Երբ Քրիստոնեայ քննասէրը կը փորձէ դիտել

թէ տեսութիւններու ինչ լայնութիւն և այլազանութիւն կայ Հրեաներու մէջ, կը գտնէ ինչ որ ի սկզբան հակասութիւն կը թուի։ Զոր օրինակ, «ժուժկալութեան օրէնքներու» ուսումնասիրութեան մէջ կը գտնէ սա պահպանողական հայեացքը թէ «օրէնքները Աստուծմէ ներշնչուած են և թէ անոնց մերժումը հաւասար է սա հաւատքին մերժման թէ Իսրայէլ ազգաուեցաւ եղիպտոսէ։» Բայց նոյն նիւթին քննութեան մէջ բարեկարգեալ տեսակէտը կը հաստատէ թէ այս օրէնքները լոկ ժամանակաւոր հանգամանք ունին։ Փրոֆ. Սմիթ կը թելադրէ թէ «Հրէութիւնը, Բրիստոնէութեան նման, կրնայ իրեն յարողները թողլ տալ որ այսպիսի հարցերու զանազան պատասխաններ տան լոյսի և ծանօթութեան տարբեր աստիճաններու համաձայն։ Թոյլատուութիւն և լայնամտութիւն կրնան աւելի կարեւոր ըլլալ քան աւանդութեան ամրոհասատարիմ վարուելակերպ մը։»

Հրէական աշխարհի մէջ լայնամտութեան աճումը կը տեսնուի թլփատութեան արարողութիւնը ուսումնասիրելով։ Այդ արարողութիւնը անասարակայս կար նախապատմական ժամանակներէ հետէ, և իրաւամբ կը վերագրուի Աբրահամու մանաւանդ քան Մովսէսի։ Իսրայէլացիներու կրօնքին անխուսափելի պայմանն էր այն։ Անթլփատ արուն իր ժողովրդէն պիտի կտրուէր։ Աստուածաշնչական ժամանակներէն ետև ալ սոյն արարողութեան համար տրուած պատուէրները նոյնքան խիստ էին։ «Սակայն այսօր Հրեաներու ստուար ու ազդեցիկ մասին մը ծանուցած է թէ Հրեայ ծնողներու զաւակ մը Հրեայ է, թէպէտ անթլփատ ըլլայ, և Ամերիկայի մէջ Հրէութիւնն ընդդիմադիրներ սկսնակին ընդունուած են առանց պարտաւորուելու այդ ապարդութեան ենթարկուիլ։» Փրոֆ. Սմիթի կարծիքով, եթէ այսքան արմատական չեղումի մը հետևանք չըներ, պատճառը տոհմային ընկերներուն այժմ է եկեղեցական կազմակերպութեան ակարացման հետ։ Հրեաները, չատ ազգերու իմացական և ընկերական կեանքին մասնակցելով, ի հարկէ սոխսեալ բաւական փոխած կամ չափաւորած են իրենց կարծիքները և սովորութիւնները, բայց բնաւ կորսնցուցած չեն իրենց ազգային պիտակցութեան ճանաչումը։

Ուրիշ կարեւոր քան մը, որով կը բացատրուի Հրեաներու կրօնական մտածութեան հորիզոնին ընդարձակումը, սա է թէ ազատամիտները զգալի կրօնական բարձր հեղինակութիւն մը չկայ իրենց մէջ։ «Հրեայ եկեղեցիներու վարչութիւնը այն է զոր մենք ժողովական կը կոչենք։» Ինչպէս հեղինակներուն վրայ Փրոֆ. Սմիթ չափաւոր և ուղղամիտ դիտող մըն է, ինչպէս նաև Հրեաներու ներկայ կացութեան վերաբերեալ տեղեկութեանց համար։ Ան կը կարծէ թէ Հրեաները ամէն տեղ ալ ճիշդ այս յօդուածները կը մերժեն։ Անոնք կը հաւատան կրօնական պետակցութեան ճամն ու բարեսաճման, ասոնց օրինապաշտական սահմաններու սերմիչ ազդեցութիւններուն։ Վաղեմի Ովսիայի նման կ'ըսեն, Աստուծոյ ուզածը զոհ չէ, այլ արդարութիւն։ Այս ազատամիտները կ'ընդունին թէ մեսիական յոյսերու իրականացումը ուրիշ նիւթական լոյսի մէջ չկայանար, այլ բովանդակ աշխարհի վրայ ճշմարտութեան և սիրոյ հաստատման մէջ։

Վերջապէս համաձայնութեան կու գան հեղինակները վրայ Փրոֆ. Սմիթ չափաւոր և ուղղա-

դառ ոգի մը կը դանէ հանդէպ Բրիտանիոյ, նկատելով մանաւանդ այն ամէն քանները՝ զորոնք Հրեաները կրած են Բրիտանիաներու ձեռքէն։ Կը ճանչնան անոնք թէ Բրիտանիոյ հիմն է հաստատ Իսրայէլի Աստուծոյն և Երրայական Սբ. Գիրքերուն վրայ իբրև Աստուծոյ Խօսքի։ Ցիտուած վերադարձով յօդուածին մէջ կ'ընդունէին Բրիտանիոյ Հիմնադիրը իբրև մարդկային անձնաւորութիւն մը, որու քարոզութիւնները աւելի Հրէական էին քան Բրիտանիական։ «Տէրունական Աղօթքը կը կոչուի քաղաքած մը ժողովարանի (սինակոկ) Տառերուն Օրհնութիւններէն։» «Բրիտանիոյ նման պատմական մեծ կրօնք մը չէր կրնար ծագիլ առանց զայն ի գոյութիւն բերող մեծ անձնաւորութեան մը։ Նազարէթի Ցիտուս Աստուծմէ պաշտօն մը ընդունած էր և անշուշտ այն պաշտօնին ընտրուելու համար հարկ եղած հոգեւոր զօրութիւնը և յարմարութիւնը ունէր։»

Բրիտանիոյ վերաբերեալ յօդուածին մէջ քաւութեան խնդրին վրայ ըմբռնումի յայտնի սխալ մը կայ։ Մնդիրը չափին աւելի հիմնուած է այն անօրութիւններուն վրայ զորոնք Անհրմոս ունէր Բրիտանիոյ մահուան նկատմամբ։ Նաև հակում մը կայ դՑիտուս մարդոյ բարձր դասակարգերուն թշնամի նկատելու։ Բրիտանիաները սակայն պիտին թէ խօսքերը, որոնցմով Բրիտանիոյ պատասխանատուները և հարուածները, անոր մարդաբերական նկարագրին և առ Աստուած պատասխանատուութեան ղեկավարի արդիւնքն էին։

Տարտնացի Պօղոսի վերաբերեալ յօդուածին մէջ բաւական գնահատում կը յայտնուի այս մեծ առաքեալին և անվեհեր խմաստասէրին վրայ։ Սակայն չէ հասկցուած Պօղոսի հաւատքին կենսական հանգամանքը։ Անոր աստուածաբանական ըմբռնումները բնական ու բնական հաւատքի հետ արուեստակեալ փոխանակում մը համարուած են։ Ահա անօրութիւն մը, որ անընդունելի պիտի ըլլայ Բրիտանիաներուն առ հասարակ։

Փրոֆ. Սմիթ իր դրախօսականը կը փակէ սա բառերով. «Վաղուց հետէ անցած են այն օրերը երբ Բրիտանիան կը նկատէր Հրեան իբրև Մեսիան մերժող կուրցած ու կարծրացած մարդ մը և Հրեան կը նկատէր Բրիտանիան իբրև հերձուածողի մը կառավարա հետեւողը։ Երկուքն ալ կը գնահատեն այսօր իրարու անկեղծութիւնը, կը համակրին իրարու նպատակներուն և կը միաբանին դիտական մեթոդի նկատմամբ։ Պատճառ մը չերեւիր որ մեր ջանքերը չմիացնենք ճշմարտութեան ծաւալման համար, որպէս զի ամէն տեղ տիրապետէ արդարութիւնն և Աստուծոյ թագաւորութիւնը։»

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ՔԱՐՈԶԻՉ ՄԸ ԲԱՀԱՆԱՅԱՅԱԾ։ Անցեալները Հայ Աւետարանական մէջ կարդացինք թէ Բողոքական քարոզիչ մը Եղդաստի առաջնորդին քահանայ ձեռնադրուեր է։ Թէև այս մասին մենք ուղղակի տեղեկութիւն մը չստացանք, բայց որովհետև այդ լուրը մանրամասնութեամբ արուած էր, և յարգ զայն ժխտող լուր մը առած չենք, կրնանք մակաբերել թէ ճիշտ է լուրը։ Բողոքական քարոզիչը քահանայ։ Բաւական ուշագրաւ փոփոխութիւն։ Կրնանք մտածել թէ այս փոփոխութիւնը նախ այդ անձին մտքին և համոզումներուն մէջ տեղի ունեցած փոփոխութեան մը հետեւանքն է։ Իւրաքանչիւր եկեղեցի իրեն համար չէ տակի ճշմարտութիւն մը ունի։ Եւ եթէ այդ քարոզիչը իր հոգեւոր կեանքը զարգացնելու օգտակար գտած է Հայ Եկեղեցւոյ վարդապետութիւնները, ծէսերն ու արարողութիւնները, անոր այս համոզման համաձայն ալ գործել ուզելը չատ դովելի է։ Եկեղեցական Պատմութեան մէջ այսպիսի անձեր պակաս եղած չեն։ Անգլիական Եկեղեցւոյ ամէնէն համբաւաւոր քարոզիչներէն Մէնրիկի միտքը հանգիստ չգտնելով վերջապէս հաւատաց թէ Պապը բացարձակ իրաւասութիւն ունի, և որչէ 1851ին որ կրօնական խնդիրներու նկատմամբ իր տարակոյսները կաթոլիկ Եկեղեցւոյ մեթոտով լրէ։ Եւ յետոյ իր Ափոլճէթ անուն գործին մէջ չանայ հրապարակաւ ջատագովել իր այս փոփոխութիւնը։ Ի վերջոյ այն եկեղեցւոյն մէջ կարդինալ ձեռնադրուեցաւ։ Անգամ մը մեր ամէնէն կարող քարոզիչներէն մէկը բարձր քննադատութեան վրայ մէկ երկու դիրք կարդալէ ետքը ըսաւ մեզի, «Երանի՛ թէ Պապ մը ունենայինք և «Սապէս, նապէս հաւատալու էք,» ըսէր. կարծես անմիջապէս պիտի ընդունէի։» Արդ, եթէ քահանայ ձեռնադրուած այս Բողոք. քարոզիչն ալ լուրջ, անկեղծ համոզումով, յիշեալ փոփոխութիւնն ըրած է, իր սրտին մէջ ներքին խաղաղութիւն պիտի վայելէ, և իր այս անկեղծութիւնը մօտէն դիտողներ ակնածանքով պիտի նային անոր։

Երկրորդ, թերևս այս փոփոխութիւնը ծագում առած է ոչ իրրև հետևանք համոզման թէ երկու եկեղեցիները իրարմէ զատող հիմնական խնդիրներու մէջ Հայ Եկեղեցւոյ վարդապետութիւնները, ծէսերն ու արարողութիւնները Բողոք. Եկեղեցւոյ վարդապետութիւններէն, ևն. աւելի չիտակ են, այլ՝ թերևս մարդոյ հոգեւոր չահերուն ծառայելու համար։ Կը յուսայ թէ անտակ մը վերադառնութեամբ զանոնք արտահանելով ըստ իր համոզման ուղիղ և

Աւետ. ճշմարտութիւնները կամայ կամայ իր ժողովրդին պիտի ազատեցնէ։ Եթէ չկրնալ անձին չարժառիթը այս է, կը կարծենք թէ չատ ժամանակ չանցած՝ դուն զգայութեամբ մը պիտի հասկնայ թէ իր ակնկալած այն վերապահութիւնը լոկ երեւակայութիւն է։ Իրրեւ հիւր Հայ Եկեղեցին գացող Բողոքական մը հոն վերապահութեամբ թէ՛ կրնայ ներկայ գտնուիլ, և թէ՛ նոյն իսկ ակնածօրէն մասնակցիլ հոն կատարուած հոգեւոր պաշտօններուն, և իր համոզման հակառակ համարած կտորներուս հանդիպելուս առեն կրնայ լռութիւն պահել։ Նաև նոյն եկեղեցւոյն մէջ ծնած մեծցած մէկը, քահանայ ձեռնադրուելէն ետքը, երբ այն եկեղեցւոյն վարդապետութիւններուն մէջ կը գտնէ այնպիսի բաներ որոնց նկատմամբ տարակոյս ունի և որոնց չհաւատար իսկ, լրջօրէն կը մտածէ թէ այսպիսի մէկուն կարելի է վերապահութեամբ չարունակել իր պաշտօնին մէջ։ Թէև մենք ասոր հնարաւորութիւնը չենք կրնար երեւակայել, սակայն ժխտելու դիրքին մէջ ալ չենք դնուիր։ Բայց եթէ մէկը իր եկեղեցիին հիմնական վարդապետութիւններուն չհաւատար անկեղծօրէն, բնական է իր խղճին հակառակ կ'ըլլայ անոր մէջ պաշտօնավարել, և վերապահութիւնը ոչ երբեք կրնայ զերծ կացուցանել զանիկա խղճին արդար դատապարտութենէն և յանդիմանութենէն։ Եւ եթէ ժողովուրդն ալ մարդու մը ներսիդին տիրող հակասութեան տեղեակ ըլլայ, այն առեն այսպիսի անձ մը իր ներսէն խղճին առջեւ, դուրսէն ժողովրդին առջեւ, վերջն Աստուծոյ առջեւ դատապարտեալ վիճակ մը կ'ունենայ։

Զ ՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ. Ընդ հուպ 1907 տարին լմնցնելով 1908ը պիտի սկսինք։ Որովհետև ժամանակին մէջ ամիսներ և տարիներ զանազանել լոկ մարդկային մտքի ծնունդ է, ուստի այս զանազանութեան պատճառաւ ժամանակին մէկ մասը միացած մասէն աւելի նչանակութիւն կամ ազդեցութիւն չկրնար ունենալ։ Այսու հանդերձ մենք մերովանոն մեր բարի որոչումներովն ու առաքինական գործերով ժամանակին մէկ մասը միւսէն աւելի արժէքաւոր և նչանակալից կրնանք ընել։ Շաբաթը անդամ մը կամ դէթ ամիսը անդամ մը մարդուս իր վարքը բարքը անաչառութեամբ աչքէ անցընելով զանոնք քննադատելը և վճիռ արձակելը անձին բարեկատարութեան համար ամէնէն ազէկ միջոցներէն մին է։ Մեր սխալները դէտ մեր հոգիներուն մէջ տեղ չգտած և կրկնուելով հակամիտութեան և սովորութեան վիճակը չստացած՝ լմնցուելն է չնչին զանոնք թողուլ և բարի սովորոյթներու տիրանալ։ Արդարև ազէկ է այս մեթոտին չատ կանուխ սկսիլ, և փափաքելի է որ այդ մասին ցարդ զանցառու գտնուողները այլևս անփոյթ չգտնուին, այլ սկսին անմիջապէս։ Եւ տարուանս վերջը և նոր տարուան մը սկիզբը գեղեցիկ տուիթ մը կ'ընծայեն ասոր։

Ասոր նպաստաւոր կարևորագոյն քանը նախ է ծածուկ և առանձին տեղ մը։ Եթէ կարող ես տանդ մէջ գտնել առանձին սենեակ մը՝ քաշուէ հոն, եթէ կարող ես գտնել խանութիդ մէջ՝ հոն, եթէ չունիս այսպիսի տեղ մը՝ քաշուէ դաշտին մէջ ուր կրնաս գտնել քեզի, առանձինն, մտածել։ Հոն ակնարկ մը նետէ մօտաւոր անցեալին մէջ տարած կեանքիդ վրայ։ Ինչ ճշմարիտ կեանքդ, այսինքն քու Իմ՝ անձիդ մէջ Իմ՝ ուրիշներու հետ ունեցած յարաբերութեանդ, մանաւանդ Աստուծոյ հետ ունեցած յարաբերութեանդ մէջ ճշմարիտ կեանքդ քու լաւագոյն «Ես»իդ չափանիշին հետ համեմատէ։ Եթէ քու այս «լաւագոյն Ես»իդ չափանիշը քեզի ծանօթ բարի անձերու, մանաւանդ Յայտնութեան և Քրիստոսի չափանիշին միջոցաւ աւելի բարձր և աւելի վսեմուկ աստիճանի մը բարձրացնես, աւելի ազէկ։ Արդ, ճշմարտացիօն գործադրուած կեանքդ մտատիպար կեանքիդ հետ համեմատէ։ Ինչ մէջդ տեսած պակասութիւնները (եթէ զիր գրել պիտես) գրէ, գրէ նաև այն բարի որոչումները որոնք պիտի խափանեն այդ պակասութիւնները ազդեցութիւնը և գործութիւնը։ Ազէկ մեթոտ մըն է այս։ Եթէ չուզես որ այս գրածներդ ոչ ոք իմանայ բացի քեզմէ և Աստուծմէ, կրնաս գրածդ պատռել։ Բայց զանոնք գրելդ կըրնայ օգտակար ըլլալ քեզի համար։ Անոնք մտքիդ վրայ եւ աւելի յատակօրէն կրնան դրոշմուիլ։ Եւ եթէ մեզմէ իւրաքանչիւրը ոք անտեսած աչքով, ոչ թէ անցեալ ամբողջ տարւոյն, այլ միայն անցեալ մէկ ամսուն կամ քանի մը օրերուն նայի, իր բարոյական և հոգեւոր կեանքը բարեկարգող ուրչափ չատ բաներ պիտի դանէ։

Արդ, ինչ է մեր նպատակը, որ այս խնդրին քիչ մը կանուխ ուշադրութիւն կը հրաւիրենք։ Սա է որ մօտալուտ ամաւերջին առիթիւ այս օգտակար մեթոտը մեր անձերուն համար կիրարկելու հոգ տանելով հանդերձ կարող ըլլանք նաև հոգ տանիլ որ մենք իրրեւ ծնողք մեր զաւակներուն, իրրեւ քարոզիչ մեր ժողովուրդներուն, իրրեւ վարժապետ մեր աշակերտներուն, և՛ն. ազդենք որպէս զի անոնք ալ այսպէս ընեն։ Ց. Գ. Գ.

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔ

Ինչո՞ւ խոռոված էք, և ինչո՞ւ սիրտերնուդ մէջ խորհուրդներ կ'ելլեն։ Ղուկ. ԻԴ. 38։ Խռոված՝ իրենց անհաւատութեան պատճառով։ Այդ անհաւատութիւնը ի՞նչպէս ընդդիմացաւ Յարուցեալ Քրիստոսը տեսողներուն վկայութեան և ի՞նչպէս տեղի չտուաւ, թէպէտ ինքն իսկ Քրիստոս անոնց առջև կայնեցաւ ու սովորական ողջոյնի ձայնով ու չեշտով անոնց խօսեցաւ։ «Զարհուրելով կը վախնային» անոր իսկ առջև զոր կը սիրէին։ Իրենց միտքերը խռոված էին «խորհուրդներ»ով, իմացական տարակոյսներով նկատմամբ անոր յարութեան իրականութեան և անոր խոստման կատարման։ Անոնց այդ յամառ և անհաւատ անհաւատութիւնը կրնայ մեր հաւատքը զօրացնել իրենց հանքի վկայութեան վրայ, լայն իրենց բերաւ վերծովիչ անհանդստութիւն։

Իմացական տարակոյսը կ'եղծանէ Հոգիին խաղաղութիւնը։ Մենք «հաւատքով կը քալենք ու ոչ թէ երևութով։» Սակայն հաւատացողը աւելի հանդիսաւորէն կը տեսնէ քան չհաւատացողը։ Աստուծոյ, Աւետարանի տուգուած ճշմարտութիւններուն, անոր խոստումներուն և նախանձամածութիւններուն վրայ հաստատուած հաւատքը հանդիսատ կը բերէ։ Աստուած կը սիրէ։ Ճնճղուկ մը չկայ առանց անոր կամքին։ Անոր թագաւորութիւնը պիտի գայ հակառակ ամէն արգելքներու։ Ամէնէն մեծ վտանգաւորութիւնները անոր անհուն իմաստութեան կարդադրութիւններն են միայն և անոնց մէջ կը յայտնուի ան։ Ամէն Գեթսեմանիի պարտէզի մէջ հրեշտակ մը կայ, ամէն ախտաբեր անհանգիստ մէջ յարուցեալ Քրիստոս։ Մի երկըսիք, այլ վըստահեցէք։ Մի խռովիք, միայն հաւատացէք։ Հէնրի Մ. Բիւն

Աճն որ Որդին ընդունած է՝ կեանք ունի։ Ա Յովհ. Ե. 12։ Ճշմարիտ ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի, եթէ Որդւոյ մարդոյ մարմինը չուտէք և անոր արիւնը չխմէք, ձեր անձերուն մէջ կեանք չէք ունենար։ Ով որ իմ մարմինս ուտէ, և իմ արիւնս խմէ, յաւիտենական կեանք կ'ունենայ, ու ես անոր յարութիւն առնել պիտի տամ վերջին օրը։ Յովհ. Զ. 54, 55։ Այս լացարձակ և հեղինակաւոր խօսքը, որ այնչափ յեղյեղուճեցաւ հրապարակաւ, հնձանոց մը էր որով Յիսուս իր կալը կը մաքրէր։ Շատեր այս խօսքէն այնքան գայթակղեցան որ նոյն ժամէն Յողուսլին զայն։ Այսպէս կ'ըլլայ միշտ։ Ըսել թէ մարդոց որդիներուն համար մեղքի Թողութիւն ընդունիլ և յաւիտենական կեանքը մըտնել անկարելի է առանց Որդւոյ մարդոյ մահուան՝ բնական սրտին հակառակութիւնը զրգռել է։ Կայ չկայ օրերէն ի վեր մահուամբ կեանք սատանալու Աստուածային այս անօրինութիւնը չատերու գայթակղութիւն պատճառած է։ Շատեր նաև, Աբէլի նման, հաւատքով անոն աշխարհի սկիզբէն ի վեր մորթուած Գառնուկով և զոհն անոր մարմինը ճշմարիտ կերակուր և արիւնը ճշմարիտ խմելիք։ Այսպէս յաւիտենական կեանք ընդունեցան ու անուշցին և արդարներուն յարութեան յոյսովը ապրեցան։ Ինչպէս կրնամ ես այս կեանքին հաղորդ ըլլալ և այս յարութեան հասնիլ։ Նիւթական տարրերու ոչ մէկ ըմբռնութեամբ, այլ համբարձեալ Փրկչի մը անձամբ ապաւինելով։ Յիսուսի խօսքերը, հոգի ու կեանք ըլլալով, կեանք կը հաղորդեն ուր որ ընդունուին։ Ուսոի անոր խորհուրդին դանդատած է, «Ձեր մէջէն կան ոմանք որ չեն հաւատար։» Յաւիտենական կեանքի խօսքերն ունի ան։ Ահա կը խօսի։ Կրնաք ընդունիլ զանոնք։ Կրնաք ալ մերժել։ Բայց չէք կրնար փոխել։ Ա. Պ. Մէյէ

Ան կ'ըսէ ու մրրիկէն հովը կը հանէ... մրրիկը հանդարտութեան կը դարձնէ... և կ'առաջնորդէ անոնց իրենց ուզած նաւահանգիստը։ Սաղ. ՃԷ. 25, 29, 30։ Երկնից նաւահանգիստը հասնելու համար երբեմն հովին ուղղութեամբ, երբեմն ալ հովին հակառակ նաւելու ենք։ Բայց նաւելու ենք և ոչ թէ քշուելու կամ խարխափած մնալու ենք։ Օ. Ո–. Հ–ղ

Ձեր կրթութիւնն սկսելու էք ճշմարիտը պիտանալու և այդ դիտութեան ուղիղ ու գմնդակ ճամբան ընտրելու որոշ առաջադրութեամբ։

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

ՈՒՂԻՂ. ԱԿՕՍ

Անդամ մը երկրագործ մը քաւ թէ սպասուր մը ունի, որ չատ լաւ մարդ է, բայց չատ գէշ արօրող։ Արօրելու պահուն, փոխանակ իր աչքը առարկայի մը ուղղելու և չարունակ զայն դիտելու, սովոր էր ետ նայիլ՝ դիտելու համար թէ ուղիղ գծով արօրած է։ Հետևաբար միշտ ծուռ կ'արօրէր։

Նոյն սխալը կը գործեն Աստուծոյ ծառաներէն չատեր։ Ծառայութեան ուղիղ գիրքն է նպատակին դիմել և Յիսուսի նայիլ։ Մեր ճամբուն վրայ դէպ հետուն նայելու պէտք ունինք։ Միշտ Տէրը դնելու ենք մեր առջև լրիւ մեր անընդհատ պիտանութեան առարկան։ Իվըն Հ. Հոֆմէյեռ

ՏՂՈՒ ԱՂՕԹՔՆԵՐ

Իրիկունն մը մայր մը իր հիւրերէն բաժնուելեայ վեր կելլելու և դիլէր բարի ըսելու համար իր փոքրիկ աղջկան, որու գաւախարակուհին վերնոր մեկնած էր։

«Եսթեր, աղօթք չըրի՞ր,» դոչեց մայրը, տեսնելով որ անկողնին կը մտնէր աղջիկը։ Լոկ հարեւանցի զիտողութիւն էր այս, վասն զի կինը կ'ուզէր փուխով վար իջնել։ Ինք արդէն գրեթէ լքած էր իր աղօթելու սովորութիւնը, բայց երկու աղջիկները վարժեցուցած էր այդ ձեւակերպութիւնը յարդել պահելու ժամանակ։

«Ոչ, մայր, չատ քուն ունիմ այս իրկուն։ Գիտե՞ս, մեր կիրակնօրեայ դպրոցի աղօթքը սա պէս կ'ակսի.

'Աղօթքն ըսել՝ աղօթել չէ,
Թէ չը բիւր ան ճիշտ սրտէ։'

Մայրը պատճառանք չէր սիրեր և քիչ կը հաւկնար իր այս աղջկան հոգևորութիւնը։ Ուստի հարցուց, «Կը կարծե՞ս թէ աղէկ է ամբողջ օրը առանց աղօթքի անցնել։»

Եսթեր զարմացած և վշտացած ելաւ նստաւ անկողնին մէջ և կապոյտ աչքերը լայն բանալով դոչեց. «Մայր, չէք կարծեր անշուշտ թէ միայն իրիկունն է որ կ'աղօթեմ։» Աղջկան քունը վատաւ տյլևս։ — «Ե՞րբ կ'աղօթէք,» հարցուց մայրը այն ժամանակ։ — «Օրուան մէջ չատ անգամ,» պատասխանեց աղջիկը, «ո՛ր տեղն որ պէտք ղգամ։» Աղջկան նայուածքին տակև մայրին աչքերը խոնարհեցան և երեսներն սկսան կարմրիլ։

«Ո՛ր տեղն որ պէտք ղգամ։» Կրնա՞ր մայրն ալ այդպէս ըսել նոյն պարզ ճշմարտախոհութեամբ։ Մինչ չատ անգամներ տեղի չէր տար իր յաւակռուտութեան, անճնասիրութեան և դծծութեան, երբ անկարելի չէր որ իր բարոյական բնութիւնը յաղթող կլլար, եթէ տակոր ըլլար աղօթել «ո՛ր տեղն որ պէտք ղգար։» «Ի՞նչ բանի համար կ'աղօթես,» հարցուց մայրը գարձեալ, իր ու իր զաւկին սրտին մէջև գտնուող մեծ հեռաւորութիւնը ղգալով։

«Ե՞ս. երազներուս վրայ կը խօսիմ Աստուծոյ,» պատասխանեց Եսթեր, իր բարձին վրայ իյնալով. «երբ ծուռ բան մը ընեմ, կը խնդրեմ որ ինձի նեղէ և ինձի օգնէ որ միւսանգամ աւելի աղէկ չարժիմ։ Վասն զի ան կը հասկնայ և այնչափ մեծ է, դիտես։» Այո, մայրը դիտէր։ Շատ տարիներ դիտցած էր։ Բայց հիմա ալ նոյնչափ կ'ղգա՞ր այդ Ներկայութիւնը և այդ Զօրութիւնը իր տօրեայ կեանքին մէջ, թէ իր աղօթելու պրութիւնը որոշ ժամանակներ կատարուող հարևանցի աղօթասացութեան վերածուած էր քիչ չատ, կամ յանդուգն պահանջումներու՝ այնպիսի բաներու համար զոր բանը չէր կրնար տանալ մարդկային օգնութեամբ։

«Ես յետոյ,» չարունակեց Եսթեր տանոյ զգալու իր երկար դադարը, «երբեմն կ'աղօթեմ չատ երջանիկ ըլլալու համար։ Հիմա ալ պէտք կ'ղգամ։»

Մայրը յանկարծ նչմարեց որ իր հոգին տխուր է, խաւար բան է բոլորովին իր զաւկին փայլուն մաքուր հոգիին քով։ Ո՛րքան ձգձիմ, դաճաճ երեւցաւ իր հոգևոր բնութիւնը։ Արդարև բարի կին էր ինք, հոգ կը տանէր պզտիկ ընտանիքին, զանոնք նկեղեցի կը տանէր կիրակի օրեր, դրամ ալ կու տար անտարբերութեամբ երբ ուսուցարանական գործերու համար նպատտ խնդրուէր։ Բայց տակէ անդին մեծ մասամբ հաճոյքի կեանք էր անոր կեանքը։ Եւ իր հաճոյքները չատ էին, բայց այն տեսակէն էին արդեօք որ առաջնորդուէր ինք աղօթել «չատ երջանիկ ըլլալուն համար։» Առ հասարակ նեղութեան կամ յուսահատութեան մը պատճառով չէր որ պահ մը կը յիշէր թէ բարձր կարողութենէ մը կախում ունի ինք։

Աղօթքի վրայ Եսթերի տեսութիւնը անշուշտ չատ տարբեր էր աղօթասացութենէ։ Ո՞ւր սորված էր այդ տարբերութիւնը։ Մայրը կախեց իր գլուխը ի նչան յանցապարտութեան։ Շատ մայրերու նման իր աղջկան սորվեցուցած էր մեխանական աղօթք մը կրկնել, բայց երբեք սորվեցուցած էր իրականապէս աղօթել։ Ահա կարծես զարմանալի կերպով մը զաւակը կ'ըլլար փնոր առաջնորդ։ Ծռեցաւ, համբուրեց պզտիկին երեսը, և ըսաւ, «Աստ վրայ նորէն կը խօսինք հոգը, և եթէ հիմա չատ քուն ունիս, պէտք չէ որ ըսես, 'Հիմա որ ես պառկիմ պիտի,' վասն զի Աստուած արհնութեան աղօթքները կը սիրէ աւելի։ Բայց,» յարեց անձկագին, «քնանալէդ առաջ աղօթք մը չէ՞ս ըներ մայրիկին համար, վասն զի չատ պէտք կ'ղգայ։»

ԳԻՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

ԿՈՅՐԵՐՈՒ ՅԱՏՈՒԿ ԳՐԱՏՈՒՆ, ՈՒԱՇԻՆԿԹՐՆ

Այժմ այս դրատունը իրը հաղար պիրք ունի ուսուցիչ տատերով։ Աստնցմէ ոմանք մասնաւոր կերպով ուչադրաւ են։ Օրինակի համար, կայ տասնըութ հատորներէ բաղկացեալ բառարան մը, որ կը պարունակէ 40,000 բառերու սահմանները, քննական լուսատար նչանագիրներով։ Այս պատուական գործը արտադրութիւնն է կոյրերու յատուկ Ամերիկեան Տպագրատան ի Լուիսվիլ, Քէնթըքի նահանդ։ Եւ տարեկան 2,000 Անգլ. ոսկի նպատտ կ'ընդունի Միացեալ Նահանգաց կա-

ռավարութիւնէն : Բնական էր որ կինար նաեւ Սուրբ Գրոց տպագրութիւն մը : Թէ՛ Հին Թէ՛ Նոր Կտակարանին առնլի երկար դիրքերուն իւրաքանչիւրը ուրոյն հատոր մը կը պահանջէ ինքնին, ուստի ամբողջ դրադարան մը պէտք է Աստուածաշունչին բոլոր դիրքերուն համար : Հայթայթուած են ոչ միայն ընտիր մատենագիրներու գործերէն, այլ նաեւ ուռուցիկ տառերով ընդօրինակութիւններ արդի բազմաթիւ հրատարակութիւններէ, որպիսի են Նախագահ Բոզէվելթի Կոդոյէ կէանդը, Մր. Պուքըրի Ո՜աշընկթըն Դիբլոպացոնէն հեպ, և Օրիորդ Հելէն Քէլլըրի Կէանդէս Պաֆոռնիոնը անուանական դիրքերը : Այս դիրքերուն թիւը չարունակ կ'աճի չնորհիւ բարեկամներու, որոնք անձամբ ընդօրինակած են դիրքեր Նիւ Եորքի մէջ ուռուցիկ դիրերով, և Օրիորդ Կիֆֆինի, դրատան օգնականին, և անոր օգնականներուն աշխատութեամբ :

Բուն դիրքերէն զատ, հաւաքածոն կը բովանդակէ ինչպէս նամականի, ամսօրեայ և չաբաթական հրատարակութիւններ նոյնպէս կարգ մը ուռուցիկ դիրերով և դիրերով աշխարհագոյցներ և երաժշտական կտորներ : Հրատարակութիւններէն մին է Միջազգային Կիրակնօրեայ Դպրոցի Դասերը, որ ամէն չաբաթ կ'ելլէ ցցուած դիրերով և կը զրկուի բոլոր երկրին կոյր ուսուցիչներուն և ուսանողներուն : Բայց ի սյս կանոնաւոր հրատարակութիւններէն զորոնք կը հանեն զանազան տպագրատուներ որոնք, Լուիսվիլի տպագրատան նման, կոյրերու համար կը տպեն, կայ տեսակ մը օրաթերթ որ կը հրատարակուի բուն իսկ սոյն հաստատութեան չրջանակին մէջ : Օրիորդ Կիֆֆին, բայց ի իր միւս պարտականութիւնները կատարելէ, օրուան դէպքերուն համաոտ արձանագրութիւնը կ'ընէ, զոր ապրանքին վրայ կը դնէ յօդուած առ ընթերցողի որ կ'ուզէ օրըստօրէական ընթացիկ լուրերուն տեղեակ կանգ :

Մանաւոր սոյն դրականութեան օգուտները սահմանափակուած չեն այնպիսիներու, որոնք կրնան իրենց ժամանակը անցնել նոյն իսկ ընթերցարան սրահին մէջ : Կայ չրջաբերող մաս մը, որ կը բաղկանայ ամէնէն չատ վնասուած դիրքերուն երկրորդ օրինակներէն : Ան տունք կը ղրկուին քաղաքին մէջ բնակող կոյրերուն տուները այնչափ ապագ որչափ հասարակ դիրքեր կը արուին Բոսկրէսի անգամներուն :

Ցերեկուան մեծ մասին մէջ, ժամը 9է մինչեւ 4 (Ը. Ե.), այս սրահը այցելողը կը տեսնէ թէ հոն ղրկուղները ժրաչանութեամբ կտրդուղ պարապած են : Եթէ պատահի որ (Ը. Ե.) 2.30ի և 3.30ի մէջտեղ հոն գտնուի, բայց ի ամառնային ամիսներէն, սոյն հաստատութեան ամէնէն զուարճալի տեսարաններէն մէկուն հանդիսատես կ'ըլլայ, այն է՝ ցերեկեայ ժամուն հրապարակային բերանացի ընթերցման : Այս հրապարակային ընթերցուածներուն նկատելու են ճառեր, քերթուածներ և համաոտ պատմութիւններ, որոնք հրատարակուած չեն մատոյ կարդացուղ դիրերով, և ուստի առ հասարակ բոլորովին անմատչելի են կոյրերուն : Ուաչինկթընի նչանաւոր չատ լսնակիչներ ընդհանրապէս ժամանակ խնայած են իրենց պաչտօնական և ընկերային գործերէն, որպէս զի օդնեն այս եղանակով : Ընթերցողներու ձեռագրի տոմարը կը պարունակէ չատ տտորագրութիւններ, որոնք քաջածանօթ են Ամերիկեան դրատանց չրջանակներուն մէջ, զոր օրինակ, Հէնրի Վան Տայքի, Էմուըրսոն Էվերեթ Նէյլի, Թոմըս Նելսըն Փէյճի, Ց. Հոփքինսըն Սմիթին և Փոլ Լորէնս Տընպըրի տտորագրութիւնները : Էլէն Թէրրիի անունը կը ցուցնէ թէ հրեւնի նամանօրինակ ծառայութիւն մատուցած են հեռուէն եկող երեւելի այցելուներ : Շաբաթը մէկ երկու անգամ նուագահանդէս տեղի կ'ունենայ, երբ բարձր որակով յայտագիրներ կը գործադրուին նչանաւոր նուագածուներէ և երգիչներէ, որոնք վարձք չեն ակնկալեր :

ՈՍԿԻ ԵԻ ԲԱՐՕՐՈՒԹԻՒՆ

Անցեալ տարուան վերջերը Միացեալ Նահանգոց փողերանոցի տնօրէնը չահեկան դիտողութիւններ ըրաւ աչխարհի դրամական վիճակին վրայ և նկատի ունենալով անոր ոսկւոյ արտադրութիւնը :

Միայն 200 միլիոն տոլարի ոսկի տտանուցաւ 1896ին աչխարհի հանքերէն : Դումարը աւելի քան 400 միլիոն էր 1906ին, և կը հաչուուի թէ այս տարի դրեթէ 400-500 միլիոն պիտի ըլլայ : Հարաւային Աֆրիկէի ոսկւոյ արտադրութիւնը ամէնէն տտատն է, այնուհետեւ կարգաւ կու գայ Միացեալ Նահանգք : Անցեալ տասը տարիներուն մէջ աղդային դանձերու և աչխարհիս մեծ դրամատուներու մէջ դանուած պահեստի ոսկիին գումարը դրեթէ կրկնատասկուած է : Աճման գումարը դրեթէ 1,500,000,000 (մէկուկէս եոիլիոն) տոլար է :

Այս թուանչաններով ցուցուած դրամին քանակութիւնը եղական է, նմանը տեսնուած չէ : Սակէ տասը ոսկիին քանակը երբեք այսչափ չատ տճած չէր կարճ միջոցի մը մէջ, տակէ տասը աչխարհի դրամատուները երբեք այսքան քանակութեամբ Թանկագին մետաղ ունեցած չեն իրենց դանձարաններուն մէջ, և տակէ տասը Ամերիկեան աղդային դրամատուները երբեք այսչափ խոչոր քանակու-

թեամբ դրամ ընդունած չէին իբրև աւանդ պահելու համար։

Թէ արդեօք դրամական բարեփաոխման վիճակը արդի՞նք է ոսկիին արագ արագ արտադրութեան, ահա լուսաբեր մը, որուն վրայ անհամաձայն են մասնագէտներ, բայց առ հասարակ համաձայնութիւն պիտի կրնայ սա բանին մէջ թէ մինչ ոսկեայ արտադրութիւնը վատահութեան աւելնալուն պատճառ եղած է, աղքեայութիւն պիտի ընէ ճարտարուեստներու ընդհանուր զարգացման վրայ աշխարհիս բոլոր մասերուն մէջ։

ՅՕԴՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆ

ԱՅՑԵԼՈՂԻ ՏՊԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ա.

Տարօնէն Մարաշ

Դպրոցական տարուան մը աննկարագրելի ուրախութիւնները կը յիշեմ, պարապուրդի բաղձալի ու հանպատահական ժամերը զիւղի կամ հովտի մը խաղաղ ու մեկուսի ծոցին մէջ անցնել՝ թէեւ քիչ առաւելութիւն մը չէ ուսուցչական կամ ուսանողական կեանքին համար, բայց նորէն տարբեր քաղաքներ ու զիւղեր այցելել, ճամբորդութեան հաճոյքները վայելել ու այսպէսով կեանքի տագնապալեր միօրինակութիւնը մեղմելն ալ ոչ նուազ փափաքելի է ու հաճոյառիթ։ Այս պիտի ճամբորդութիւն մը միջակայրի փոխոխութիւններով տեսած անակնկալներէն ու նորութիւններէն զատ օգտակարութիւն մըն ալ ունի, որ է մեր միտքերուն մատղութեան արժանի նոր առարկաներ հայթայթել, որով կ'ընդարձակուի մեր ծանօթութեանց սահմանը ու միշտ նոր դէմքերու և պէտքերու, տեսութիւններու ու տեսարաններու աղբեցութիւններուն պատճառով կը թարմանայ ու կը զօրանայ մեր միտքը ու կը փոխուին մեր դատողութիւնները աշխարհ և մեզ շրջապատող իրերու վրայ։

Ահա ճիշդ այսպիսի փափաքի մը գոհացում տալու համար մտադրած էի այս անցած ամառը ներքին քանի մը քաղաքներ այցելելով անցնել, ու յաջողեցայ ալ այս մտադրութեան մէջ։ Յնս. 11 (Ն. Տ) երեքշաբթի օրուան առաւօտեան կառախումբով երկու ընկերներու հետ մեկնեցանք Տարօնէն դէպ ի Սասուն, այսպէսով կառարելու համար մեր ճամբորդութեան ամենագիւրինն ու հանպատահական մասը, որ պրեմէ ճամբորդութիւն իսկ չէր համարուելու բաղդատելով դաշտային ու լեռնային այն ճամբորդութիւններուն հետ, զորս պէտք էինք ընել ձիու վրայ, արեւին տակ, կուրծք տալով ամէն դժուարութիւններու. որովհետեւ ո՛րչափ հեռանանք քաղաքներու սահմաններէն՝ ա՛յնչափ հեռացած կ'ըլլանք դիտութեան ընձեռած դիւրութիւններու սահմաններէն։

Կառախումբը արարչաւ կ'անցնի Տարօնի կիւղնոս զետին վրայ ձգուած երկաթեայ կամուրջէն, սոզալու համար այն ընդարձակ դաշտին վրայ, որ կը տարածուի Տարօնի ու Ասանայի միջեւ։ Զուգուր Օվա կոչուած այս ընդարձակ դաշտը, որ կը տարածուի Մէրսինէն մինչեւ Օսմանիէյ գիւղաքաղաքը, կ'ոռոգուի Մէրսինի գետակով և կիւղնոս, Սիհոն ու Ճիհոն գետերով, ինչ որ անմրցելի առաւելութիւն մըն է բաղդատելով չատ մը անջրդի դաշտերու հետ, որոնք մշակելիութեան համադամանքնին վրայ կու տան չատ անգամ այս խիստ էական յատկութիւնէն զուրկ դանուելով։ Բայց դժբախտաբար դիտական միջոցներու պակասութիւնով՝ պահանջուած կերպով օգտակար չեն կըրնար ըլլալ այս գետերն ալ ու քիչ անգամներ չէ որ անձրեւի նուազութեան պատճառով երկրագործը իր ջանքերուն ու ըրածներուն անպտղաբերիլը կը տեսնէ։ Բայց նորէն, յետադասական ակնարկ մը նետելով այս տեղերու երկրագործութեան վրայ, կրնանք լաւատես ըլլալ, երբ կայս. կառավարութեան ընձեռած դիւրութիւններուն չնորհիւ եղած յառաջադիմութիւններն ալ նկատի առնենք, յառաջդիմութիւններ՝ որոնք անհատատալի պիտի ըլլային 20–30 տարիներ առաջ։ Այժմ այս դաշտին վրայ 60ի չափ կալի մեքենաներ և հարիւրներով հնձող մեքենաներ կը գործեն, ինչ որ մեծ գարկ մը տուած է երկրագործութեան։ Վերջերս մուտ գտած չափաւոր արօրի դրութիւնն ալ մեծ հրաչալիքներ գործելու կոչուած է այս դաշտերուն մէջ, տասնապատկելով և թերեւս հարիւրապատկելով արդիւնքները թափուած ջանքերուն։

Այսչափ միջանկեալ չեղումէ մը վերջ անցնինք մեր առաջադրած նպատակին։ Կառախումբը կը սուրայ հիւսիս — արեւելք. արեւմուտքէն Տաւրոս լեռներուն երկարող շղթան, որ լեռնային տեսարաններու վսեմութիւն մը կը ցրցքնէ դաշտաձեւ նկարին միօրինակ ու մեղմ հաճելիութեան վրայ, հարաւ-արեւելքէն դաշտը, որ կ'երկարի ընդարձակ ու անծայր, չատ դեղեցիկ կ'ընծայէ տեսարանը, երբ կառախումբը մղոններ կը կարէ հնձուած արտերու մէջէն։ Մէկուկէս ժամ վերջը կը հասնինք Ասանա. դեռ բուն քաղաքը չհասած

այդիներու մէջէն կ'անցնի կառախումբը։ Երկու կողմերը տարածուող այդ դալարուտ այդիներն ալ ողեւորուած են իրենց ամառնային բնակիչներով. հոն աղքատի խրճիթի մը քով հարուստի վիլլայաձեւ ու վայելչակերտ ամառանոց մը նորէն զգալի կ'ընէ կեանքի տարբեր տեսարաններն ու տարիճանները այդիներու միօրինակութիւնը մէջ խոկ, զգայնելով հարուստ-աղքատի ցայտուն խնդիրը։ Բանի մը վայրկեաններ վերջ կ'իջնենք Ատանա ու մեր մինչեւ Օսմանիէյ կառքով ընելիք ճամբորդութեան համար պատրաստութիւններ ընել կ'սկսինք։

Հոս չենք ուզեր քանի մը հազիւով տողերով Ատանայի կրթական, կրօնական, առեւտրական ու տնտեսական վիճակներուն վրայ դրել ու անցնիլ։ Յարմար առիթով կը ջանամ Ա.-Ե. պաքեթէի ընթերցողներուն տեղեկութիւն տալ այս օրէ օր զարգացող ու ընդարձակուող քաղաքին վրայ։

Ժամը 8.30ին (Ը. Թ.) ընկերներու հետ կառքով կը մեկնինք Ատանայէն դէպ ի Միսիս, նորէն դաշտային ճամբորդութեան։ Փոշոտ ճամբուն երկայնքը երթեւեկող կառքեր անասնելի կ'ընեն ճամբորդութիւնը յատկիչօրէի տաքին տակ։ Ճամբուն երկու կողմերը տարածուած արտերը, որոնք մինչեւ հորիզոն կը հասնին, մարդուն տեսակ մը յուսահատութիւն կ'ազդեն անվերջանալի ճամբորդութեան մը սկսած ըլլալու պատրանքը ներշնչելով։ Երբ կառքը կ'արշաւէ փոշիի ամպ մը վերցնելով ձիերուն սմբակներուն եւ անիւներուն տակէն, անդին դաշտի աշխատաւորը արեւակէզ ճակտով ու քրտինքով թրջած՝ հանդարտօրէն իր գործին կը ղբաղի։ Ինչ մը հեռուն կալի խոշոր մեզեվոյ մը կը տեսնայ ու կը գոռայ չոգիի մարակող գօրութեան տակ, որուներու բոպէական անհետացում մը գործելով մէկ կողմէն ու միւս կողմէն ցորենի ու յարդի անընդհատ հոսում մը առթելով. մ'ալ յետոյ չըլլայ։ Երեւակայել կամիոնատոյը որ դանդաղօրէն կը դառնայ ծոյլ կամնողին ծոյլ եղներուն դնայգրաւը, հո՛, հո՛։ Բայց այսչափ չեն դեռ մեր ակնակալութիւնները գիտութիւնին։ Ծոցը այս դաշտերուն ու անմշակ դետիններուն, ուր դեռ կարծես երկիրը, արդասաւոր ու արդասաւոր մայրը, կը քնանայ իր անվրդով կուսութեան մէջ, եղեմատեսիլ պարտէզներ ու դալարուտներ պիտի վառուին տաբլիներու ընթացքին, երբ աշխատութիւնը հոն ալ պըտցնէ իր կենսաբաշխ ու հրաշագործ ձեռքը։ Իրիկուան ժամ 1.30ին կը հասնինք Միսիս, հին Մոպսուէստիան կամ Մոպսուհեստիան։

Մէկը. Ձիհոնն գետին եղերքը ըլրակոդի մը վրայ, որ հաւանականաբար հին վիլատակներէ եւ աւերակներու կուտակումէն ձեւացած է, կը տարածուէր այս դիւղաքաղաքը որ չուրջ 150-200 տուն է։ Բնակիչներուն մեծամասնութիւնը Թուրք են, հազիւ 40-50 տուն Հայեր կը բնակին հոս, մեծ մասով երկրագործ ու արհեստաւոր։ Հոս Հայերը պզտիկ ու անյարմար եկեղեցի մը ունին, որ անշուշտ Տէր Աւետիս քահանային բացակայութեան պատճառով դոց է ու պաշտամունք չկատարուիր։ Դպրոց գրեթէ չունին, ունեցածնին ալ շատ խեղճուկրակ բան մըն է։ Աւետ. կամ Կաթոլիկ Հայեր չկան գրեթէ։ Երկրագործութիւնը բաւական զարգացած է եւ արդէն բնակիչներուն մեծամասնութիւնը այս միջոցով կը ճարէ իր ապրուստը։ Ընդհանրապէս Ատանայի ներքին այս դիւղաքաղաքին առեւտրական յարաբերութիւնները եւ Ատանայի ցորենի, չուչմայի եւ բամպակի վաճառականներ մանաւանդ գործակատարներ ունին հոն որ կը գնեն իրենց հաշուոյն։

Բայց այս քաղաքը Յունական եւ Հռոմէական շատ հնութիւններ ունի, մանաւանդ Յունական արձանագրութիւններ կրող քարեր։ Հիմակուան ուշադրութիւնը չենք կարող է յիշել գետեղերքի հնաձեւ ու քարաչէն երկու չաղացքները, Ձիհոնի վրայ ձգուած քարաչէն ու ամուր կամարով կամուրջը, նաեւ կամուրջի դրան դիմացը հարուստ կողմի հին մեծ խաները, որոնցմէ մէկուն մէկ մասը կայծակէ վնասուած է, բայց ամբողջութիւնը բաւական ընդարձակ, ամուր եւ կամարակապ չենք մըն է, հիմա երեսի վրայ ձգուած։ Այս խաներու քովը լի վար կը տարածուին քաղաքին պարիսպին մնացորդները։ Միսիսի վրայ այս տեղեկութիւններուն մեծ մասը վերադարձին երբ հանդիպուսմայս կրցայ քաղել, քանի որ այս անգամ դիչերուան քանի մը ժամերը միայն հոս անցնել կարելի եղաւ։

Դիչերուան ժամը 6ին (Ը. Թ.) նորէն կառքով, եւ ճամբուն բաւական երկայն մէկ մասը Ձիհոնի եզերքէն, հինգ ժամուան մէջ հասանք Համիտիյէ, որ Ձիհոնի ափին վրայ Դաչմաքամութիւն մըն է։

(Շարունակելի) Գ. Չ. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Տարսոն Գոլէճ

ՆՇՄԱՐՆԵՐ ՄԵՐ ԴԻՏԱՐԱՆԷՆ

(Շար. նախորդ թիւէն)

28. Ենովք Սրճէն («Սրճէլա» ևն.)։ Հրապարակագիր։ Ծնած Կ. Պոլիս 1852ին։ Հրատարակած է «Կինը» խորագրով հատոր մը, եւ յօդուածներ այլեւայլ պարբերականներու եւ օրաթերթերու մէջ։ Գրական կարողութիւն ունեցող երիտասարդ հրապարակագիր մը։ Խիզախ ոճ մը ունի, եւ ծայրայեղ աշխարհաբարեան մըն է։

29. Եղուանդ Տ. Անդրեասեան։ Ուսուցիչ և հրատարակիչ։ Աւագ խմբագիր Մանզոնեի, և խմբագիր եղած է Աբեղեանի, օրաթերթի Մասիս, Բիւզանդիոնի ևն.։ Իր հրատարակութեանց մէջէն կ'արժէ յիշատակել Շարականներու աչխարհաբար թարգմանութիւնը։ Իբր խմբագիր բազմաթիւ յօդուածներ հրատարակած է դրական, քաղաքական, լեզուական, բանասիրական, եկեղեցական և օրուան այլեւայլ հարցերու վրայ։ Հին լեզուին մէջ իր ունեցած հմտութեամբը սրած իր գրիչը կ'արտադրէ ուշադրաւ յօդուածներ ճկուն, առոյգ, զարդարուն, ճոխ և չատ անգամ կճռող լեզուով ու ոճով։

30. Եփթիմ Աւետեան («Անայիս»)։ Արտադրած է գոզարիկ արձակ և ոտանաւոր բանաստեղծութիւններ քնքոյշ և սրտայոյզ ոճով մը։

31. Զաբմայր Ղեւ. Կեօղեսեան («Զարմայր»)։ Աչխարհական անունը՝ Աւետիս։ Խմբագիր եղած է՝ Սաբհանոյշ և Բիւզանդիոն օրաթերթերուն և գրած է այլեւայլ յօդուածներ եկեղեցական և ընկերական հարցերու վրայ։ Ոճը պարզ և անզարդ։

32. Զապէլ Հ. Աասպուր («Սիսիլ»)։ Ծնած՝ Խանձեան։ Արդի Հայ պրազիլուհիներուն ամէնէն տազանդաւորը։ Հրատարակած է «Աղջկան մը Սիրտը» անունով վէպ մը՝ «Օր. Ալիս» կեղծ անունով, և իր ամուսնոյն՝ Հրանտ Աասպուրի աչխատակցութեամբ՝ երեք հատոր աչխարհաբար լեզուի քննականութիւն և երկու հատոր ընթերցանութեան դասագիրքեր «Թանգարան» անուամբ։ Այլեւայլ օրաթերթերու և պարբերականներու մէջ հրատարակած է բազմաթիւ յօդուածներ և քերթուածներ, որոնք անժխտելի կերպով կը հաստատեն իր բանաստեղծի զգայուն սիրտը, վառ երեւակայութիւնը և բնատիպ տաղանդը։ Հրատարակած է «Ցոլքեր» անուամբ քերթուածներու հատաքածոյ մը։ Իր դիւթական, վարակչտուր, դուռնապահ ոճը անմրցելի համայք մը ունի, որով օծուած են իր արձակ և ոտանաւոր բոլոր գրածները։

33. Զապէլ Եսայեան, ծնած՝ Յովհաննիսեան, բանաստեղծ և վիպագիր։ Նիւա Յորքի Հայ կեանքին վիպական ճիւղը, որուն մէջ կարեւոր արտադրութիւններ ունեցած է։ Իր «Վէպը,» «Սպասման Սրահին Մէջ,» և ուրիչ վէպեր և վիպակներ, որոնք այլեւայլ պարբերականներու մէջ հրատարակուած են, մեր արդի կին գրողներուն մէջ իրեն ամէնէն բարձր տեղը կու տան իբր վիպագիր։ Աոանձին հատորով հրատարակած է «Շնորհքով Մարդիկ» տիտղոսով վէպ մը, որ իր հրատարակած վէպերուն կարեւորներէն է։ Զապէլ Եսայեան բեղմնաւոր գրիչ մըն է։ Շնորհալի և սիրուն ոճ մը ունի, որ երբեմն տակաւին անխնամ է։

34. Զապէլ Զաքաքեան։ Նոր գրիչ մը, որուն հրատարակած յօդուածները, մանաւանդ մանկավարժական հարցերու վրայ, ուշադրութեան արժանի են։ Ոճը պարզ և անզարդ է, այլ քիչ մը տկար։

35. Զաքէոս Նեմզէ։ Լրագրող և թարգմանիչ։ Սքեսէլէ օրաթերթի խմբագիրներէն է, և թարգմանած է բազմաթիւ վէպեր և գիտական և քաղաքական յօդուածներ յստակ և ճիշդ ոճով։

36. Զաքուհէ Գալֆայեան, ծնեալ Սկիւերեան («Եւաերպէ»)։ Մեր կին գրողներու ցանցառ ցանկին մէջ կարեւոր դէմք մըն է, որ Ս. Զարուհի, և ապա Գ. Զարուհի անուագրութեամբ բազմաթիւ յօդուածներ հրատարակած է սովորաբար կանոյի հարցերու չուրջ։ «Եւաերպէ» անուագրութեամբ գրած է արձակ և ոտանաւոր գողարիկ քերթուածներ, որոնք սուբ միտք մը և զգայուն սիրտ մը մատնանչած են։ Իր ոճը գրաւիչ է և սիրուն, երբեմն յօդուածներու մէջ տակաւին քիչ մը տկար է և երկարաբիպ։ Գ. Զարուհի, որ ընդհանրապէս Բիւզանդիոնի մէջ հրատարակած է իր գրչի արտադրութիւնները, հրատարակած է նաեւ «Նուագք Եւաերպեայ» տիտղոսով երկու հատոր ոտանաւոր։

37. Թէոդիկ Լապճինեան։ Բանաստեղծ և գրագէտ։ Մեր նոր գրողներէն է, «Թէոդիկ» անուագրութեամբ բազմաթիւ յօդուածներ հրատարակած է օրաթերթերու և չաբաթաթերթերու մէջ։ Իր լրագրական հրատարակութիւններէն յիշատակելի են մանաւանդ քանի մը «երկվեցեակ» ծանօթ դէմքերու լուսանկարները, որոնք Մանզոնեի մէջ հրատարակուեցան։ Իր «Պոլսոյ Հայերգը» տիտղոսով ընդարձակ երկաթերթութիւնը պատրաստած է Իզմիրեանց մրցանակով։ Հրատարակած է նաեւ 1907 տարեգոյց մը, որ տեսակին մէջ առաջինն է։ 1908 տարեգոյցը մամուլի տակ է։ Թէոդիկ գրագէտ մը և յաւէտ բանաստեղծ մըն է որ լաւ ուսումնասիրած է ժողովրդային լեզուն։ Իր ոճը՝ կենդանի, պարզաբիպ, հայացի և ճոխ է, երբեմն կէսակիտուած ոտանաւորի և բացատրութիւններով։

38. Թոմա Թէրզեան։ Ուսուցիչ և բանաստեղծ։ Գրած է կարգ մը թատերգութիւններ և բազմաթիւ քերթուածներ, բանաստեղծական ուժգնով լայց հնացած ոճով և լեզուով։

39. Ժոզ Սայապալեան («Փայլակ», «Վ.»)։ Գրագէտ։ Գրած է քերթուածներ, արձակ և ոտանաւոր։ Հրատարակեց «Ամառլին Սէր»ը տիտղոսով

վիպակ մը։ Բնական, զարդարուն և թոյլ ոճ մը ունի։

40. Լէօն Սեղբոսեան, («Շանթ»)։ Դրագէտ։ Գրած է արձակ և ոտանաւոր նշանակելի քերթուածներ։ Հրատարակեց «Գերասանուհին» ակտրոսով վէպ մը Շամամանճեանի Մասխին մէջ (1898)։ Զգուշ և զգալիկ ոճ մը ունի։

41. Յակոբոս Լէօնեան։ Բանասէր։ Գրած է բանասիրական կարեւոր յօդուածներ։ Ազգամարի կաթողիկոսութեան վրայ իր մեկ ուսումնասիրութիւնը պսակուեցաւ Իզմիրեան մրցանակով։ Ոճը՝ ճիշդ և յստակ։

42. Կարապետ Սրեճեանեան։ Փաստաբան և Դրաղէտ։ Գրած է բազմաթիւ յօդուածներ և վիպակներ Ս. Մամուլի մէջ զօրաւոր և յստակ ոճով։

43. Կարնէն Վ. Եսայեան։ Օրաթերթերու և պարբերականներու մէջ կրօնական, եկեղեցական և վարդապետական հարցերու վրայ յօդուածներ գրած է, որոնք չատ քննադատուած են իբր Հայ Եկեղեցւոյ վարդապետութեանց հակառակ գրուածքներ։ Խրոխտ և ճիշդ ոճ մը ունի։

44. Կ. Նահապետ։ Լրագրող։ Թարգմանած և գրած է նշանակելի յօդուածներ Ս. Մամուլի մէջ մաքուր և յստակ ոճով։

45. Հայկազեան Յովհաննէս («Ակիւլինէ»)։ Ուսուցիչ։ Գրած է կրօնաչունչ ոտանաւորներ և արձակ դրուագիներ Աւետարանէն, Բիւրակի և ուրիշ թերթերու մէջ հաճելի, սահուն և մաքուր ոճով մը։

46. Հայկանոյշ Մուրատ-Թօշիկեան։ Հրապարակագիր։ Ամբագիր Իզմիրի Աբգարեան օրաթերթին։ Իր ամուսնոյն՝ Վահան Թօշիկեանի հետ վարած է Ծաղիկ կանանց հանդէսը գրեթէ երկու տարի, և յօդուածներ գրած է ընկերային և գրական նիւթերու վրայ։ Զգուշ և կարուկ ոճ մը ունի։

47. Հրանդ Ասատուր։ Բանասէր և Դրագէտ։ Հրանտ Ասատուրի գրիչը գրական արդիւնաւոր գործունէութիւն մը ունեցած է։ Զօհրապի հետ հրատարակած է Մասիսը, և տարի մըն ալ (1898-99) օրաթերթի Մասիսը վարած է իբր խմբագրապետ։ Երկու տարի հեղինակած է Ազգ. Հիւանդանոցի ընդարձակ օրացոյցը և աշխատակցած է օրաթերթերու և պարբերականներու։ Իր ամէնէն մեծ արժանիքը կը կայանայ սակայն Աշխարհաբարի կանոնաւորման համար իր ծառայութեան մէջ, որ պիտի ըլլայ կու գայ իր սիկնոջ հետ աշխատասիրած երեք հատոր աշխարհաբար քերականութեանց և երկու հատոր «Թանգարան»ներուն մէջ, որոնք աշխարհաբարի լաւագոյն դասագիրքը կը հանդիսանան։ Ունի ճիշդ, լամամուած և վճիռ ոճ մը։

48. Հրանդ Մամուրեան։ Լրագրապետ և հրապարակագիր։ Իր հօրը՝ մեծանուն Մատթէոս Մամուրեանի մահէն ի վեր կը վարէ Ս. Մամուլ չաքաթաթերը ձեռնհասօրէն։ Անզարդ և կարուկ ոճ մը ունի։

49. Հրանդ Նազարեան։ Բանասաեղծ։ Գազարիկ քերթուածներ հրատարակած է այլեւայլ պարբերականներու մէջ զարդարուն և ներդաշնակ ոճով մը։

50. Ղեւոնդ Վ. Դուրեան։ Գրած է կրօնական քերթուածներ և ուրիշ յօդուածներ այլեւայլ թերթերու մէջ։ Հրատարակած է «Զորս Աւետարաններու ծագումը,» «Մկրտութեան Խորհուրդը,» և «Պարզ Բարոյներ» տիտղոսով դիրքերը։ Ճիշդ և պարզ ոճ մը ունի։

51. Ղուկաս Վարպետեան։ Հրապարակագիր։ Ս. Մամուլի մէջ բազմաթիւ յօդուածներ հրատարակած է այլեւայլ նիւթերու վրայ անզարդ և մաքուր ոճով մը։

52. Մկրտիչ Սրմանեան։ Պատրիարք Կ. պոլսոյ։ Կրօնական և վարդապետական հարցերու վրայ կարեւոր յօդուածներ գրած է այլեւայլ պարբերականներու՝ մանաւանդ Մասիս կրօնաթերթին մէջ երբ սա կը հրատարակուէր Զմմառ Գուղեվանքին կողմանէ։ Դասն և պերճ ոճ մը ունի, բնականաբար քիչ մը դրաբարուոյր։

53. Մարկոս Նալպանեան («Յուսակ»)։ Ուսուցիչ և լրագրող։ Այլեւայլ օրաթերթերու, վերջերս Սիւնեաց աշխատակցած է, և այլեւայլ նիւթերու վրայ պարզ և յստակ ոճով յօդուածներ գրած է ու կը գրէ։

54. Մելքոն Նազիկեան (Մեսրոպ»?)։ Թարգմանիչ և լրագրող։ Ունի կարեւոր թարգմանութիւններ Գերմաներէնէ, ինչպէս՝ «Կինը իբր Սմուսին,» «Կինը իբր Օրիորդ,» «Մարդը և իր Ցեղը,» եւն.։ Այլեւայլ թերթերու խմբագրական մարմինին միացած է և աւելի թարգմանած է քան խմբագրած։ Ճիշդ ու պարզ ոճ մը ունի։

55. Մեսրոպ Վ. Նարոյեան («Հարմակ»)։ Դպրեվանքցի այս վարդապետը կարեւոր և ուշագրաւ յօդուածներ հրատարակած է մասնաւորաբար Տիգրան Արփիարեանի Մասիսին մէջ, զօրաւոր և գեղեցիկ լեզուով մը։

56. Մեսրոպ Նուպարեան։ Դրագէտ ու թարգմանիչ։ Զմիւռնիացի գրագէտներու հոյլին ամէնէն վայլունն է Նուպարեան, որ գրական յոյժ կարեւոր գործունէութիւն մը ունեցած է և տակաւին կ'ունենայ։ Հրատարակած է Ֆրանսահայ պատուական բառարան մը, թարգմանած է «Լափոնթէնի Առակները» չափածոյ, «Կատակերգք Մոլիէրի» երկու

հատոր, Հիւկոյի «Նօթրը Տամ Բարիզի» 3 հատոր, Նանզէնի «Դէպի Բևեռը,» եւն.: Առնուազն դատ դրական եւ լեզուական խնդիրներու վրայ կարեւոր յօդուածներ գրած է: Իր ոճը ճիշդ, քերականական եւ պարզ է, այլ քիչ մը խորասուզուած:

57. Մկրտիչ Յովհաննէսեան: Ուսուցիչ ու գրագէտ: Հրատարակած է ռահանաւորներու հաւաքածոյ մը ռամկական ոճով գրուած, եւ բանասիրական եւ քննական ուսումնասիրութիւններ, որոնցմէ Հիւնքեարպէյենտեանի Ատուպարանական Բառարանին վրայ գրածը յիշատակելի է: Ունի ճիշդ եւ հայեցի ոճ մը՝ քիչ մը անհարթ:

58. Մկրտիչ Ոսկանեան: Երիտասարդ բանաստեղծ, որ բազմաթիւ քերթուածներ հրատարակած է այլեւայլ պարբերականներու մէջ: Իր ոճը՝ նկարուն այլ քիչ մը տակաւ եւ երբեմն անբնական:

59. Մեսրոպ Գոլոանեան («Բասիմ»): Ամբագրապետ Մանզոնեի, հրապարակագիր եւ վիպագիր: «Բասիմ» մեր ներկայ դրականութեան կարեւոր սատարներէն եղած է: Գրած է վէպեր, որոնցմէ յիշենք «Մորթրդատոր Աղջիկը,» «Վրէժխնդիրը» «Բաղդախնդիրը,» «Մեղրալուսնի ճամբորդութիւնը,» «Փոխարկալից կեանք մը,» եւն., եւն.: Թարգմանած է Նարկիզը աշխարհաբարի: Իբր խմբագրապետ Մանզոնեի բազմաթիւ յօդուածներ գրած է տնտեսական, ընկերային եւ բարոյական խնդիրներու վրայ: Այս յօդուածներէն մաս մը ամփոփած է վերջերս հատորի մը մէջ «Տունէն Ներս» խորագրով: Միասք Գոչունեան ժողովրդական դրող մը հանդիսացած է: Ունի մաքուր, անզարդ յառակ եւ քիչ մը թոյլ ոճ մը:

60. Մեսրոպ Մեծաբենց («Շաւասպ-Միածան»): Երիտասարդ բանաստեղծ: Հրատարակած է ռահանաւորներու երկու հաւաքածուներ «Միածան» եւ «Նոր Տաղեր» անուններով: Գրած է սիրուն եւ թերթուն քերթուածներ մանաւորապէս Արփիարեանի Մանչեին մէջ: Ունի ջինջ, ծաղկեալ եւ նկարագիր ոճ մը:

61. Մկրտիչ Պապոյեան («Մասի Յովհաննէսեան»): Բանաստեղծ: Գրած է բազմաթիւ արձակ եւ ռահանաւոր բանաստեղծութիւններ, եւ հրատարակած է ռահանաւորներու հաւաքածոյ մը «Անուշ Ջանք» վերնագրով: Պարապմունքն նիւթի մասին միօրինակ է դրեթէ իր բոլոր քերթուածներուն մէջ, բայց ունի ներդաշնակ, զարդարուն եւ հրապուրիչ ոճ մը:

62. Մեսրոպ Շահպանճեան: Հրապարակագիր եւ թարգմանիչ: Վարած է Մասիս կիսամսեայ հանդէսը գրեթէ տարի մը: Միացած է այլեւայլ թերթերու խմբագրական մարմիններն: Հրատարակած է բազմաթիւ յօդուածներ ընկերական, գրական հարցերու վրայ: Թարգմանած է «Ինչ պէտք է գիտնայ զեռատի օրիորդ մը,» «Ինչ պէտք է գիտնայ զեռատի մանչ մը,» եւ «Աղջկան մը վտանգը:» Թարգմանութիւնները քիչ մը օտարաբոյր են, եւ իր ոճը ճիշդ է, այլ քիչ մը չոր:

63. Մկրտիչ Աճեմեան: Բանաստեղծ: Հրատարակած է բանաստեղծութեանց քանի մը հատորներ, ինչպէս «Լոյս և Սաւերք,» «Փալիաք և Սրտաբուք,» «Գարնան Հովեր:» Բազմաթիւ քերթուածներ գրած է այլեւայլ թերթերու մէջ հաճելի և դիւղեցիկ ոճով մը:

64. Մկրտիչ Թոռլեան: Ուսուցիչ բանաստեղծ: Յիշատակելի քերթուածներ և յօդուածներ գրած է այլեւայլ պարբերականներու և օրաթերթերու մէջ: «Դրուագներ Գաւառի Կեանքէն» տիտղոսով իր մէկ ընդարձակ աշխատասիրութիւնը (ռահանաւոր, 702 էջ) արժանացաւ Իզմիրեան մրցանակին: Ոճը հեշտ ու սիրուն:

65. Մուշեղ Եպիսկ. Սերովբեան («Մասիս»): Հրապարակագիր և գրագէտ: Գրական տաղանդի տեսակէտով Դպրեվանքի ամէնէն փայլուն կրօնականներէն: Հրատարակած է բազմաթիւ ցնցող յօդուածներ կրօնական, վարդապետական, և գրական նիւթերու վրայ: Հրատարակած է «Հովուական Թուղթ,» «Պատկերները» և «Դրուագներ:» Մելամաղձ, չլալկոտ, դարձդարձիկ և պայքարող ոճ մը ունի, որ ամէն պայմանադրականութենէ կը խորշի:

66. Յակոբ Գոլբէեան («Արէա»): Հայագէտ և գրագէտ: Հրատարակած է «Ուղևորութիւնս յԱթէնս», և «Պատկեր Աշխարհիկ Գրականութեան» երկու հատոր, և «Արուեստ Տաղաչափութեան:» Թերթերու, մանաւանդ Արեւելքի մէջ լեզուական, գրական և այլ նիւթերու վրայ բազմաթիւ յօդուածներ գրած է: Իր «Արէա» կեղծանունով հրատարակած յօդուածները ընթացիկ խնամեալ աշխարհաբարի մը ամէն չնորհքը կը կրեն, բայց ջերմ դրաբարեան մըն է, և նշանաւոր դրաբարագէտ մըն ալ:

— Վրէժպետ. Անցեալ չորեքշաբթի նշմարներուն մէջ Ա. Եղիա Կիւլլենեան («Արուեստ»), կարդալ՝ Ա. Եղիա Կիւլլենեան, («Սաւերք»):

(Շարունակելի) Թլկատինցի Ա. Եղիազարեան

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

Մայրաքաղաք. Ձմրան առաջին ձիւնը եկաւ եւ բերքահաւաքի գիշեր եւ ամէն կողմ սարսռեց իր ճերմակ սաւանը։ — Երեք թնդանօթակիրները, որոնց յանձնման եւ ընդունելութեան գործողութիւնը տեղի ունեցաւ ի Տարտանել, չորեքշաբթի մայրաքաղաքս հասան եւ Ոսկեղջիւր մտան։ — Թերման գեղապան Պառոն Մարշալ Ֆոն Պիպերշթայն, որ իր կառավարութեան կողմէ Լահէ ղրկուած էր իբրեւ առաջին պատուիրակ, մայրաքաղաքս վերադարձաւ իր սիրնոջ հետ։ Իսկ անզամալը, Պու-քրէշի Թերման դեսպան Ֆոն Քիտերլէն Վալտէր, իր նախկին պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ։ — Կայս. հրամանագիր մը կը պատուիրէ Ասպահովութեան Մնատուկին համար մանաւանդ չէնք մը կառուցանել ի Ճըղալօղլու (Պոլիս) զինուորական հանգստեան թաղակի մնատուկին գիմաց գտնուած գետնի մը վրայ։ — Շուէյտի դեսպանը, որ արձակուրդով Եվրոպոս գացած էր, մայրաքաղաքս վերադարձաւ։ Այս չաբթու մեկնեցան մայրաքաղաքէս Հռոմի Օսմ. դեսպան Րէշիտ պէյ եւ Մոնթենեգրոյի գործակատարը եւ անոր տիկինը։ — Բերայի Այ-Մինա մարմինը, որ ամէն օր ճաշ կու տայ 100է աւելի երկաեռ գպրոցականներու, իր տարեդարձը տօնեց այս չաբթու։ Այս մարմինը իր մնատուկին մէջ 400 ոսկի ունի տաձուռն։

Նահանգներ. Սէլանիկի Իրաւաբանական Վարժարանին բացումը արդէն կատարուած է եւ դիմողներուն 362ը ընդունուած են։ Հալէպի մէջ ալ այդպիսի վարժարան մը պիտի բացուի։ — Սէլանիկի առեւտրական սենեակը պատրաստութիւններ կ'ընէ քաղաքին մէջ հաստատելի առեւտրական սակարանին համար, որ արմաւիքի, խոզակի եւ այլ ներքին բերքերու գործառնութիւններով պիտի զբաղի, եւ որու վարչական խորհուրդը 7 հոգիէ պիտի բաղկանայ։ — Սանաբրդը եւ Կէօրթիւս գաւառակներուն մէջ հեռագրաթել մը պիտի հաստատուի։ — Պաղտատի հարաւակողմը Բէրպէլայի շրջակաները գտնուող Հըլէյլ ճահիճը պիտի չորցուի եւ մշակելի հողի վերածուի։ — Իզմիրի Թոմազօի ճահիճները չորցնելու ծրագիր մը պատրաստուած է։ Քաղաքին թաղապետութիւնը աղքատ դասակարգին համար հայի երկրորդ տեսակ մը պատրաստել կու տայ, որու քաշը հարիւր փարա կը ծախսուի՝ մէճիտիէին 33 դահ.ի հաշուով։ — Երկրագործական Դրամատունը տարեցոյց սկսրդէն մինչեւ հիմա Մանասթրլի նահանգին կարօտ երկրագործներուն 1,115,292 դահ. փոխ տուած է փոխադարձ երաշխաւորութեամբ։ — Երկրագործական Դրամատան Ատանայի ճիւղը վերջերս զեղչած էր անհատներու փոխ արուած դրամարկին առաւելագոյն չափը։ Սակայն յետոյ պատուէր ընդունեցաւ նախկին չափին վերադառնալու։ — Սըվազի կեդրոնական գաւառակի կարօտ երկրագործներուն ընդ ամենայն 185,500 դահ. փոխ արուած է տեղւոյն Երկրագործական Դրամատունէն։ — Խարբերդէ սա պէս կը գրուի մեզի. «Հաս ու հոն կարմրախտը ճարակ գտնել սկսած է։ Կառավարութիւնը ձեռնարկած է վարակուած տունները մեկուսացնել յատրաբերութենէ արգելելով։ Այսօր, Դեկ. 5, կառավարութիւնը հրամայեց փակել գպրոցները տունի մը համար եւ ամենք այսօրուընէ փակեցին, թէեւ համաճարակը տարածուն եւ սուր հանգամանք մը առած չէ։ Այս առտուան դէմ երկրաշարժի թեթեւ ցնցում մը զգացուեցաւ։»

Խառն. Զղջատարական կանոնագրին 32րդ յօդուածը յաւելում մը կրեց Պետական եւ նախարարական խորհուրդներուն որոշմամբ, որ վաւերացուած է Կայս. հրամանագրով։ — Ձեռնհաս իշխանութիւնը ծանոյց թէ անհատներու կողմէ պետական արիւղերու հատուցանելի ամսաթոշակի եւ ծախքի մուրհակները զրոյմաթղթէ զերծ են, եթէ քառասուն գահ. կամ աւելի պակաս գումարի մը վերաբերին։ — Ձիատէի ժամանումներուն դէմ տանմանուած առողջապահական միջոցները ջնջուեցան։ — Բարիւղի ընկերութիւնները զարձեալ միացած են եւ գիները կը բարձրացնեն։ — Զանազան կողմերէ եկած հարցումներու պատասխանուեցաւ թէ Օսմ. մէկ նաւամատոյցէն միւսը տարբրութիւնը արգելուած չէ եւ արգելք եղողներ պատասխանատու նկատուելու են։ — Դեկ. 14էն 16 Սուէզի ջրանցքէն անցած են 124 նաւ եւ գոյացած է 3,220,000 ֆրանք հասոյթ։ — Կայս. կառավարութիւնը հրաւիրուած է մասնակցիլ Պրիւքսէլի 1910ի միջազգային արուեստահանդէսին։ — Թերման դիտական Ֆոն Հոֆմայսթըը դիտական զննութիւններու համար Ֆայում (Եգիպտոս) եւ Սիւնա լեռը պիտի երթայ եւ անտի անապատի ճամբով Պաղտատ։ — Եգիպտական կառավարութիւնը որոշած է ջնջել հանքերու վերաքննչութեան պաշտօնարանը եւ հանքային արտօնագրերու գործերը կալուածահանարի պաշտօնատներն յանձնել։ — Պերլինի մէջ առեւտրական եւ ճարտարուեստական հանդէսի մը հրատարակիչ Փրոֆ. Ռոտոլֆ Ֆիլնըը ըսած է թէ Թուրքիոյ օտար երկիրներէ ներածութիւններուն մէջ մտնուաղ տեղ կը գրաւեն գլգօրէնները եւ համեմունքները։

— Հանր. Պարաքի Վարչութիւնը հոկ.ի սկիզբէն մինչեւ Նոյ.ի վերջը Բուամէլիի երկաթուղիի 3,955 պարտաթուղթ դնած է հրապարակէն, և հիմա ուր նի ընդ ամենայն 253,863 պարտաթուղթ։ — Վիէննայի մէջ գոհարավաճառ Մ. Մաքս Մանասէ ոսկեհանութեան կողմէ տրուած տեղեկութիւններու չնորհիւ ձանչցաւ Բերայի հնութեան վաճառականներէն մէկուն ականակուռ մանեակը և հօթը գօտիները, որոնք երկու տարի առաջ գողցուած էին Փարիզի մէջ և կ'արժէին 900,000 ֆրանք։ Վիէննայի գոհարավաճառը Փարիզի գոհարավաճառին անմիջապէս լուր տուաւ և ի փոխարէն 20,000 ֆրանք վարձք ստացաւ։

Ա.Ե.Նո. Ֆոլ. Թերթիս նախորդ խմբագիրը Վեր. Տր. Պարնըմ անցեալ ուրբաթ Ռոտոսթօ գնաց։ Կիրակի Հաղորդութեան Խորհուրդը մատակարարեց և ժողովուրդը հոգևորապէս մխիթարելով երկուշաբթի մայրաքաղաքս վերադարձաւ։ — Էնկլիւբիւի հովիւ Վեր. Գ. Ա. Մանուկեան Սթանսոլի Ա.Եւս. Եկեղեցին հրաւէրով հոն գնաց ամսոյս 8ին և այդ առիթով Հաղորդութիւն եղաւ, նաև 21 երախայի մկրտութիւն։ Տեղւոյն քարոզիչ Պատ. Գրըգեան չարեան 7 ամիսէ ի վեր կը քարոզէ հոն։ — Եփրատ Գոլէճի նախագահ Վեր. Մ. Բիկը, որ օժտուած է ճարտարարուեստի աքանչելի տաղանդով, ձեռնարկած է նոյն հաստատութեան մէջ արհեստանոցի ճիւղեր բանալ։ Մինչեւ հիմա երեք արհեստանոց — կահագործարան, երկաթագործի և թիթեղագործի աշխատանոցներ — բացուած են, ուր ազգաս ուսանողներ կ'աշխատին ժամը 15-30 վարձքով և իրենց դպրոցական պէտքերը կը հոգան։ Այս արհեստանոցներէն կահագործարանը մեծ յառաջդիմութիւն ըրած է և կը կատարէ թէ՛ գոլէճին, թէ՛ քաղաքին և թէ՛ չրջակայից յանձնարարութիւնները։ — Ա.ինթոպի երկրորդ եկեղեցիին հովիւ Վեր. Մանասէ Կ. Փափազեան Թրոյի (Ամերիկա) Ա.Եւս. եկեղեցիին հոգևոր քարոզ մը խօսած և յորդորած է այժ տալ ազօթքի ժողովներու։ — Քալիֆորնիոյ Ֆռեսլըր քաղաքին Հայ Ա.Եւս. Եկեղեցին հոգևորապէս յառաջդիմութեան քայլ լերական նշանները կը ցուցնէ։ Մօտերս գնած է տեղւոյն Բրեսչըն Զըրչի մատուռը, ուր առժամապէս կը կատարէր իր պաշտամունքները։ — Պրուսայէ կը գրուի թէ տեղւոյն մանչերու Ա.Եւս. ներկայ դպրոցը Հաւաքիչի դպրոց չկոչուիր, այլ «Բիւթանիոյ Կեդրոնական մանչերու դպրոց,» հետևաբար Պատ. Հովիւեան Հաւաքիչի դպրոցին ուսուցիչը չէ, և թէ հովիւ երկու ամիս է որ կը լեցնէ բեմի պէտքը զոր իրմէ առաջ ուրիշներ կը լեցնէին։ — Յովհաննէս էֆ. Թէլֆիկեան և իր տիկինը հինգշաբթի եզիպտոս ուղևորեցան և հոն պիտի մնան այս ձմեռ։

Հայ Ֆոլ. Պատրիարքարանի կամն ժողովը որոշեց հեռագրել Արիս էֆ. Փէճճեանի որ մայրաքաղաքս վերադառնայ իր հետ բերելով բարեփոխուած կանոնադրին ծրագիրը։ — Դարձեալ, որոշեց վերջացած նկատել Տ. Փաւէն Ծ. Վրդ.ի պաշտօնը Ուրֆայի մէջ և գրել որ դառնայ իր նախկին պաշտօնատեղին, Պոլսոյս։ — Ջանդեան առևի ընտրութեան քննիչ յանձնաժողովին տեղեկագիրը մատուցուեցաւ Պատրիարք Հօր, և յանձնաժողովին ընտրելիներէն Նազարէթ Խասճանեանի և Ռափայէլ Շիշմանեանի մինչև արդար ընտրութիւն մը ընելու գործը յանձնուեցաւ Իզմիրեանց դրական յանձնաժողովի անդամներէն Գաբրիել էֆ. Նորատունկեանի և Տր. Թորգոմեան էֆ.ի։ — Կրօն. ժողովին կողմէ Պատրիարք Հօր յանձնուեցաւ կանոնադիր մը պատրաստել Արմաչեան վարդապետներու յատուկ միաբանութեան մը կազմութեան համար։ — 1909ի Իզմիրեանց դրական մրցանակին իրը նիւթ պիտի առաջարկուի, կ'ըսուի, «Արդի աչխարհարար լեզուին զարգացման պատմութեան և միօրինակութեան խնդիրը։» — Ազգ. Հիւանդանոցի տիկիններու խնամակալութիւնը իր ղեկանը կազմեց։ — Կարնոյ Սանասարեան Վարժարանի քանևհինգամեայ յօբելեանի ղպրոցական հանդէսը պիտի կատարուի յառաջիկայ Մայիս 14ին։ — Դեկ. 13ին Ֆրանսական դեսպանատան մէջ ըստ սովորութեան կատարուեցաւ դպրոցական տասեհաններու բաչխման հանդէս մը և Հայ ուսանողութիւնէն Օր. Եսթեր Աղթիկեան, Ժոզեֆին Բէօսէկեան, Նայիմի Թուզնուզեան և Աբաքոմ Պալըգեան ուսման վկայական ստացան։ — Իզմիրի Մեսրոպեան Վարժարանի նախկին ընթացաւարտներէն կազմուած աղքատախնամ մարմնին տարեկան հասոյթն եղած է 5,934 դահ. և ծախքը 3,932։ Պատառատ դրամն է 2,002 դահ. — Տիրան պէյ Ալեքսանեան Դեկ. 11ին մայրաքաղաքէս Փարիզ ուղևորեցաւ։ — Ս.ուսուս. տիպ չքոպրամ չնորհուեցաւ նկարիչ Օննիկ էֆ. Մէհասէբեանի։ — Իտալցի նկարիչ Ժան Փոքաքաքի Պատրիարք Հօր նկարը պծած և Ն. Սմիռնա. պատուուեցաւ նուիրած է։ — Մաքսային ժողովի անդամ Ասատուր էֆ. Թուշատեան մեռաւ 70 տարեկան։

Դրամախ.	Դեկ. 5/18		
Օսմ. Միայ. Օ. Ո.	101 32	Բուամ. երկաթգ. ֆր.	161 50
Մէճիտիէ	107 30	Նաբոլէոն	87 11
Մէճիտիէ	99 10	Դրխմիէ	50
Մանր արծաթ	105 05	Անգղ. ոսկի	110 10
Ռուսիոյ բոլ	92 20	Մանէթ	8 68

ԱՐՏԱՔԻՆ

Մէտց. Նահանջնեբ. Դեկ.ի առաջին չաբաթը արտասովոր տեւողութեան չաբաթ մը եղաւ Ուսանելիներու համար։ Պատճառն էր Քոնկրէսին բացումը, Նախադահին 35 յանձնարարականներով պատգամագրին ընթերցումը, 10 տարուան մէջ 10 միլիոն Անգլ. ոսկի պահանջող ջրանցքներու պայմանագրութիւնը՝ որու համաձայն ջրանց մը պիտի չինուի Մեծ Լիճերէն մինչեւ Մեքսիքօի ծոցը, ազգային առեւտրական խորհրդին գումարումը, Կեդր. Ամերիկայի խաղաղութեան համաժողովի նիստերուն չարունակումը՝ Հանրապետական ազգային յանձնաժողովին գումարումը, ուր որոշուեցաւ Յնս. 16ին եւ Շիքակօի մէջ գումարել այն ժողովը, որ պիտի անուանէ Նախագահութեան Հանրապետական ընտրելին, եւ վերջապէս Քոնկրէսի ելեւմտական յանձնաժողովներուն նիստերը որոնք տեղի ունեցան ելեւմտական օրէնսդրութեան առաջարկներ քննելու եւ ուսումնասիրելու համար։ Մերակոյսը ներկայացնող ելեւմտական յանձնաժողովը Պահպանողականներէ կը բաղկանայ, որոնց մեծամասնութիւնը Նախագահին համակիր չէն։ Կիրակնօրեայ գործադրութիւններ արգելող օրէնքը Դեկ. 8ին առանց դժուարութեան գործադրուեցաւ Նիւ Եորքի մէջ։ Բայց անոր անխափ գործադրութիւնը արգելն իսկ բաւական բողոքներու առիթ եղաւ, մանաւանդ Գերմանիներու մէջ։ —Ճանվոն, գաղթականութեան լանդրին նկատմամբ, Ամերիկայի եւ Բանասայի գոհացում տալու լուրջ չանքեր կ'ընէ։ —Նիւ Եորքի կառավարիչ Հիւզ՝ քաղաքին Մէնհէթըն կղզոյնական չրջանակին թաղապետական առեւտուրը, Մր. Իրըն, պաշտօնանկ ըրաւ անոր անճարակութեան պատճառով։ — Նախագահ Րուզվելթ Դեկ. 12ին պաշտօնական յայտարարութիւն մը հրատարակեց, որով վերատին կը ծանուցանէ թէ որոշած է թեկնածու չըլլալ նախագահ վերընտրուելու համար։ Նախագահին վրայ չարամիտ քննադատութիւններ հրատարակող թերթեր բնականաբար ըսելիք մը չեն գտներ Ամերիկայի իշխանութեան սլետին բարձր պատուաճանչութեան եւ ուղղամտութեան սոյն նոր դրաւականին վրայ։ Թայմզի Վաշինկթընը կ'ըսէ, «Թերեւս հիմա Մր. Րուզվելթի թշնամիները պիտի գոգրին վարկաբեկել այն աչխատասիրութիւնը եւ հաւատարմութիւնը, որով կը տքնի ան Սպիտակ Տան մէջ, նաեւ անոր չանքերը միջազգային խաղաղութեան համար։» Գրելէն առոյգ կը թուի թէ Մր. Րուզվելթի ամենէն սիրական ընտրելին է Մր. Թէֆթ, Պատերազմական արդի նախարարը։ — Դեկ. 7 թուակիր հեռագրի մը համաձայն Մոնտկա հանքին ազետին մէջ փլատակներու տակ մնացած մարդոց ազատումը անյուսալի է։ Աբդէն իսկ 100 դիակ հանուած է։ Զոհերուն համապատասխանը 580ի կը հասնի։

Աբբէյ. Զուլուլանտի մէջ սկսած ապստամբական չարժման պատճառով ամսոյս սկիզբները պաշարման վիճակ հրատարակուեցաւ հոն։ Ապստամբապետ Տինուզուլու հրաւիրուեցաւ անձնատուր ըլլալ կառավարութեան եւ պատասխանել այն ամբաստանութիւններուն որոնց ենթարկուած է անհաւատարմութեան յանցանքով։ Դեկ. 9ին ապստամբապետը 50 հետեւորդներով անձնատուր եղաւ եւ Նէյթըլի գերադոյն տեառնին առջեւ պիտի դատուի, կ'ըսուի, Զուլուները ապստամբութեան դրդըռած ըլլալու ամբաստանութեամբ։ Կը կարծուի թէ Նէյթըլի կառավարութեան աչալրջութիւնը խաղաղութեամբ վերջացուց ինչ որ կրնար ծանր վտանգ ստեղծել Թրանսվալի Եօհանէսպըրկ քաղաքին մէջ Սըր Ճորճ Ֆարրր նչանաւոր ճաւ մը խօսեցաւ ի նպաստ Հարաւային Ափրիկէի միութեան։ Ցոյց տուաւ թէ բոլանդակ Հարաւային Ափրիկէ սերտիւ կը չահագրգռուի Նէյթըլի նեղութեան, եւ թէ վարչութեան, օրէնքի, պաչտպանութեան, երկաթուղիներու եւ հաղորդութեան հասարակայ դրութիւն մը միանգամայն պիտի պակասեցնէր տուրքերու ծանրութիւնը եւ պիտի նպաստէր խաղաղութեան ու ապահովութեան։

Իտալիա. Ելեւմտական նախարարին տեղեկագրէն կը հասկցուի թէ Իտալիոյ ելեւմտական վիճակը գոհացուցիչ է։ Անցեալ տարի ելեւմտացոյցը $3\frac{1}{2}$ միլիոն Անգլ. ոսկիի դուժ յաւելուածով մը փակուեցաւ։ Ատոր պատճառն էին կարգ մը խնայողութիւններ եւ 3 միլիոն ոսկիի հատոյթի առաւելութիւն մը։ Ներկայ տարուոյ ելեւմտացոյցը կը խոստանայ 2 միլիոն ոսկիի առաւելութիւն մը։ Հասոյթի նախկին յաւելուածներու չնորհիւ դանձուն վիճակը այնչափ լաւ է որ ընդհանուր վարկը զրահման տարնապէն չաղդուելով անխոտոր մնայ։

Գերմանիա. Ներքին գործերու նախարար Հէր Ցոն Պիւլոման Հոլշէկ կառավարութեան ներկայացուց ծրագիրը մը, որով կ'ուզուի բարեփոխել ընկերակցութեան եւ հրատարակչին ժողովներու վերաբերեալ օրէնքները։ Ասով կ'զբաղին տարիներէ ի վեր Բայխսթակը եւ ուսադիժողովները։ Մինչեւ ցարդ այդ օրէնքները կը հասատատուէին Գերմանիոյ պետութեան վտանգան ակերութիւններէն։ Հիմա կ'ուսաչարկուի միօրինակ կանոններ ընդունիլ բո-

վանդակ պետութեան համար։ Կ'ուզուի հանրապետ. ժողովներու համար կանոն դնել որ նախապէս լուր տան ոստիկանութեան և ոստիկանութեան վերին հակողութեան ներքեւ դումարին, սա պայմանով որ հակող ոստիկանութեան պաշտօնեան ժողովը ցրուէ՝ իր պատճառները բացատրելէ ետեւ միայն և ոչ ըստ կամս, ինչպէս կ'ըլլայ առ այժմ։ Դարձեալ, կ'ուզուի հանրային ժողովներու լեզուն Թերմաներէն ընել։ Նախարարն ըսաւ թէ կառավարութիւնը կը փափաքի յարգել պետութեան զանազան հատուածներուն ազանդական յատկանիշները, որոնք կը տեսնուին Լեհերու, Լիթուանիացիներու, Դանիացիներու, Ֆրանսացիներու, եւն. վրայ։ Բայց որովհետեւ պետութեան պաշտօնական լեզուն Թերմաներէն է, բանաւոր է պահանջել որ հանրային ամէն ժողովներու լեզուն ալ Թերմաներէն ըլլայ։ Հէր Ֆոն Պէթման Հոլվէկ իր խօսքը վերջացնելու պահուն խնդրեց որ Ծրագիրը իրեւ ամբողջութիւն ի նկատ առնուի ընդհանուր բարեաքման իր խոստումներով, և յիշեցուց թէ ճշմարիտ յառաջդիմութիւնը տեղի կ'ունենայ իշխանութիւններուն և ժողովրդին փոխադարձ վստահութեամբ։ Հետեւեալ օրը վերսկսաւ վիճաբանութիւնը, և թէեւ Ծրագրին տրամադրութիւններէն ոմանց համար հաւանութիւն յայտնուեցաւ, սակայն անդամներէ ոմանք ամէն հանրային ժողովի մէջ Թերմաներէն լեզուն գործածելու պահանջման սաստիկ հակառակ խօսեցան։

Ռուսիա. Դեկ. 18ին Ելեւմտական Նախարար Մ. Ռոքովսքիով իր ելեւմտայոյզը ներկայացուց, որմէ կ'երեւի թէ պետութեան ամբողջ հասոյթը կ'ենթադրուի 231,900,000 Անգղ. ոսկի, որու 69,600,000ը ոգելից ըմպելիի մենաւաճառէ է միայն, և նախահաշիւներուն համաձայն 1908ին 19½ միլիոն Անգղ. ոսկիի բաց մը պիտի դոյանայ։ — Սբ. Փեթերսպուրկէ կը հետագրուի թէ Փորթ Արթիրի պաշտպանութեան և անձնասուրութեան համար Շթէօսըլ, Ռայս, Ֆոք և Սմիրնով զօրավարները դատով պինուորական առեանը Դեկ. 10ին սկսաւ իր գործը։ Առեանը կը բաղկանայ ինը սպայէ։ 150 վկայ կայ որոնց ամէնը պատերազմին մասնակցած են։ Առանց մէջ է նաեւ Զօր. Բուրոմսքին։ Ամբաստանեալներն ընթերցումը չորս ժամէ աւելի տեւեց։

Հունգարիա. Կալմական օրէնքին յառաջով կուսակցութեան չաբաթական հայկերոյթին մէջ Մ. ար Ցել Անգղ. մամուլն հարուածեց իրեւ Հունգարիոյ դէմ սպիսի ըղպարտութիւններ ընող թէ «Հունգարական ծպտում չունեցող քաղաքացիները իրենց կրօնքէն և իրաւունքներէն կը կապտուին։» Առեհասօսը ըսաւ թէ այս չատ ցաւ կու տայ դատլուն համար Անգղիայէ, որու հանդէպ Հունգարիա միչտ ամենաբարձր յարգանք տածած է։ Թայմսի Թղթակիցը իր հետագրին մէջ ուշադրութիւն կը հրաւիրէ սա կէտին վրայ թէ Հունգարիոյ նկատմամբ կարծիքի բաւական փոխոխութիւն տեղի ունեցած է ոչ միայն Անգղիոյ, այլ և Ֆրանսայի, Իտալիոյ և Թերմանիոյ մէջ և տես այն վարմունքին որ ոչ-Հունգարացի բնակչութեան կը ցուցուի Աւստրական կուսակցութեան տապալումէն ի վեր։ Այս փոխոխութիւնը կը վերագրէ օտար երկիրներու մէջ հետզհետէ զօրացող սա գաղափարին թէ Հունգարական նոր պետերը չեն դադր իրենց պատասխանատուութիւնները հանդէպ Աւստրիա-Հունգարական միապետութեան և հանդէպ Եւրոպայի։

Նոպէլեան մրցանակ. 7,700ական Անգղ. ոսկի արժողութեամբ Նոպէլեան մրցանակներու բաշխումը կատարուեցաւ Սթոքհոլմի մէջ։ Բնագիտութեան մրցանակը չահեցաւ Շիքակօի Համալսարանին դասախօսներէն Փրոֆ. Մայքըլսըն, քիմիագիտութեանը Պերլինի Համալսարանին դասախօսներէն Փրոֆ. Պուխները, բժշկութեանը Փարիզի Փասթէօրեան Հաստատութեան պաշտօնէութենէն Փրոֆ. Լավըրան և դրականութեանը Անգղիացի Մր. Բըտերըս Թրիվելեան։ Խաղաղութեան մրցանակը բաժնուեցաւ Իտալական խաղաղասէրներու ընկերան անդամ Սինեոր Մոնէթային և Լահէի Ծրանագական պատուիրակ Մ. Ռընօի միջեւ։

Ամերիկա. Դեկ. 17ին Նախագահ Բուզվելթ Մեյֆլաուըր զբօսանաւով աչքէ անցուց Ամերիկեան նաւատորմը, որ դէպ ի Խաղաղական կը մեկնի և կը բաղկանայ 53 նաւէ և մէկ գծի վրայ չարուելով չորս փարախ տեղ կը գրաւէ։ Ունի 4 ծովակալ և 16 դնդապետ։ Խաղաղական հասնելու համար պիտի ճամբորդէ 150 օր և պիտի ծախսէ ընդ ամենայն 10 միլիոն տոլար։ Միայն զրահաւորները 850 թնդանօթ և 16,000 նաւաղ ունին։ Մեյֆլաուըր բաւական տեղ ընկերացաւ նաւատորմին, որպէս զի մարտանաւերը տողանցում մը կատարեն։ Ամագին բաղմութիւն հաւաքուած էր, և կարծիք կը յայտնուէր որ նաւատորմը չվերադառնայ, և Ամերիկայի համար նոր նաւաստիին մը չինուի, որ 292 միլիոն տոլար ծախքի մը պիտի կարօտի։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՑԱԿՈԲ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

Ֆինճանճըլար եոգուշու Ամերիգան խան

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ
ՁԱՓԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ

Պատրաստ ենք շատ չափաւոր պայմաններով ծանուցում հրատարակել թերթիս ծածկոյին 3րդ և 4րդ երեսներուն վրայ։ Փափաքելի է որ նոր տարին համար ծանուցում տալ ուզողներ վուճման այժմէն իմանալ մեր պայմանները, որոնք անօրինակ կերպով դիւրամատչելի են։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

Ճաֆֆէր խան, Մահմուտ Փաշա, Սթամպուլ

Ամէն երեքշաբթի և Հինգշաբթի կէսօրէ ետքը աղքատ հիւանդներ կը նայուին և կը խնամուին Ճաֆֆէր խանի մէջ։

Վիրաբուժական հիւանդութիւններ և աչքի հիւանդութիւններ — Երեքշաբթի օրեր։

Կիներու հիւանդութիւններ և աչքի հիւանդութիւններ — Հինգշաբթի օրեր։ 4—10

«ԹԱՐՈՒՆ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԳԻՐՔԵՐԷՆ ՄԻՆ»

ՊԱՐԶ ԿԵԱՆՔԸ

Գրեց՝ ՇԱՐԼ ՎԱԿՆԷՐ

Թարգ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ս. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆ

Առողջ մտածումներ, բարձր զաղափարականներ, ներշնչող օրինակներ, գրական ոճ, խնամուած լեզու, մաքուր տպագրութիւն. — ահա հանդամանքը ՊԱՐԶ ԿԵԱՆՔԻՆ, որուն ֆրանս. և անգլ. տպագրութիւնները էքսթրաորտ օրինակներ ծախուած են Եւրոպայի և Ամերիկայի մէջ։ ՊԱՐԶ ԿԵԱՆՔԸ կազանդի և Ծննդեան պատուական նուէր մ՚է, որ զարուն «ԲԱՐԻ ԿԵԱՆՔ»ին անդադարող ձգտումին հետևանքով իր այժմէականութիւնը բնաւ պիտի չկորսնցնէ։

Էջ՝ 168։ Գին 3½ դահ.։

Դիմել Մր. Բիթի, Պայոլը Հաուս, Կ. պոլիս, կամ Թարգմանչին, Հայուհեայ Վարժարան, Սատիճաղար; և կամ Կ. պոլսոյ գրավաճառներուն։ 1—5

ՆՈՒԷՐԻ ՅԱՐՄԱՐ

ԳԱՂՏՆԻՔ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԵԱՆ, ԱՒՈՂՋՈՒԹԵԱՆ ԵԻ ԵՐԿԱՅՆԱԿԵՑՈՒԹԵԱՆ։ Հեղինակ՝ Փրոֆ. Պայք Լէնըրտ։ Թարգմանիչ՝ Սահակ Գ. Վարժապետեան։ Գին՝ 8 դ.։ Մեծաքանակ գնողներու զեղչ։ Գրքոյկս կարելի է ստանալ Թարգմանչէն, Պայոլը Հաուս, Թիւ 26, Կ. պոլիս, նաև գրավաճառներէ։ 10—1

Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ,

Յարմարագոյն և օգտակարագոյն կաղանդի նուէրն է

ՀԱԻԱՔԱԺՈՂ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆՑ

Հատոր Բ. և Գ.

438 էջի մէջ ամփոփուած են 20 յուզիչ պատմութիւններ, զորոնք, մեծ և փոքր, մեծ ախորժով կը կարդան և կը նայուին, տեսական օգուտներ ի՛ստանան։ Իւրաքանչիւր հատոր 5 դահ., ոսկեզօծ 10 դահ.։ Կը վաճառուի առաջնակարգ գրավաճառաց քով։ Կեդրոն վաճառման Մատթէոսեան Տպարան, Սիրկիջան խան, Կ. պոլիս։ 3—3

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵՑԱՒ

Մ. Գ. Մխիթարեան Միաբանութեան Հայերէն և Հայոցաստ Թուրքերէն Բառարանի երկրորդ տպագրութիւնը։ Կեդրոնատեղին է հրատարակչին՝ Ե. Մալխասեանի վաճառատունը, Թիւ 424, Ուզուն Չարչը Պաչը. և կը գտնուի բոլոր գրավաճառներու քով։ Գին 30 դահ.։ Նոյն տեղը կը գտնուի նաև Մ. Գ. Մխիթարեանի Հայերէնէ Անգղիերէն Բառարանը (ոչ կեղծեալը). գին 30 դահ.։ Մեծաքանակ գնողներու մասնաւոր զեղչ։

Մեղի ղկոռաֆ ֆէրէեր։ Միսաք Մեծարենցի «Նոր Տաղեր»ը հեղինակին կենդանագրով։ Գեղեցիկ հրատարակութիւն մը 62 երեսով։ Տպագրութիւն Վ. և Հ. Տէր Ներսէսեան, Կ. պոլիս։ Գին 5 դահ.։ Կեդրոնատեղի Գըլըճեան գրատուն, Զազմագճըլար։

«Բուհլէ Մէմլու Լիօմր։» Հեղինակ՝ Ծանօթ ուսուցանիչ Ճան Մըգնիկ, Թարգմանիչ՝ Վահրամ Գ. Թահմիսեան։ Տպագրութիւն Յ. Մատթէոսեան։ Հրատարակուած՝ կեսարիոյ Աւետ. եկեղեցիին ծախքով։ Ունի երեք յառաջաբան, մին Էնտրու Մբրիէ, մին հեղինակէն և մին Թարգմանչէն։ Էջ 172, գին 3 դահ.։

Ընդարձակ երգեցողութիւնք Աստուածեան և Ս. Պատարագի, ի պէտս մանկանց եկեղեցւոյ։ Բ Տպագրութիւն, 1908։ Հրատարակութիւն Յ. Գըլըճեան գրատան։ Էջ 72, գին 60 փր.։

Տանելիներդ Դոր և Յովհ. Պրոսոպէ Տէրոյենց, լուսատիպ պատկերով և ձեռագրով, պատկեր Յովսէփ Իզմիրլեանց գրական մրցանակով։ Հեղինակ՝ ծանօթ գրագէտ Յ. Գ. Մխիթարեան։ Ցոյժ չահեկան ուսումնասիրութիւն մը 253 էջով։ Գին 12½ դահ.։

Ժողովրդական Տրեցոյց — 1908 — 15րդ տարի։ Տպագրիչ Զարեհ Պէրսէլեան, հրատարակիչ Զարդարեան գրատուն։ Կը պարունակէ տոմարական դիտելիք, համով զուարճալիքներ, կենդանագրութիւններ, մինուճաւոր ութիւններ, վէպեր, խաղեր, նուէրներ, եւն., նաև հին տպարանատէր Գ. Զարդարեանի և Միհրհոտիսեանի լուսանկարները։ Էջ 208, Գին 3 և 5 դահ.։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ՔԱՐՏ
(Քարթ ֆոսթալ)

Ծիրանագի, ամանորի և ծննդեան տարեդարձի յարմար ծաղիկի պատկեր, նկար և այս երկրի տեսարաններ կրող, ամէնը տարբեր, 50 թղթատարական քարտ կը ղրկուի 1 դահեկանոց 7 թղթադրոշմի փոխարէն, կամ 500 քարտ 60 դահեկի փոխարէն։

Հասցէ Etablissement Horticole de Terapia 4—12

Վաղը, Կիրակի (Դեկ. 22), ժամը 9.30ին (Ը. Թ.) Հաղորդութեան Խորհուրդ պիտի մատակարարուի Իւսկիւտարի Հայ Աւետարանականներու մատան մէջ։ Եղբայրներ և քոյրեր սիրով կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ։

Ե. Քրիստ. Ընկերակցութեան ազօթքի ժողով, ժամ 9½ (Ը. Թ.) ի Բէօյթ, Գումգափու։ Իւսկիւտար, ժամ 8½։ Նիւթ՝ Կող. Գ. 23։